

LUNDS
UNIVERSITET

HT23

Lund, Sverige 2024

SGEL36

Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.

Handledare: Anders Lund Hansen

Samtal och Samråd:

En studie av kommunikation i samrådsprocessen i en detaljplan

Max Pörscke

Abstract

The consultation process in Swedish planning provides an opportunity for citizens to participate in the planning process. Yet the influence of the citizens is varied and their ability to interact with the planners and the developer can sometimes be problematic.

Using Habermas's theory of communicative action, this study analyzes the interactions between the planners, contractors and citizens in the consultation phase of a smaller planning project and their understanding and perception of the dialogue held between these different actors. The study uses interviews conducted with different actors who participated in a public meeting during the consultation period of a local plan in Genarp, Sweden, to construct an understanding of the communication. From the identified issues an analysis of the issues is done utilizing Habermas theory of communicative action and categorized using Arnstein's ladder of citizen participation.

The study identifies a gap in knowledge and understanding of the dialog between on one hand the planners and the contractor and on the other hand the citizens. Furthermore it shows the utility of Habermas theory to understand the issues present in the dialogue with the citizens.

Keywords: communicative action, citizen participation, consultation

Sammanfattning på svenska

Samrådsprocessen är en möjlighet för medborgare att påverka den byggda miljön och medverka i planeringsprocessen. Medborgarnas förmåga att interagera med planerarna och exploatören i en detaljplaneprocess kan dock ibland vara problematisk då medborgarna inte alltid har en lika god förståelse för processen.

Denna studie använder Habermas teori om kommunikativ handling för att förstå och analysera de problem som uppstår i mötet mellan medborgare och kommunen under samrådsprocessen. Genom intervjuer med flera av de aktörerna som var aktiv under samrådsprocessen skapar studien en bild av hur de olika sidorna uppfattar dialogen med fokus på ett möte som skedde under samrådsperioden. En analys görs sedan utifrån de problem som identifierades under intervjuerna och mötet. För den analysen används Habermas teorier som ett verktyg för att förstå och förklara problemen. Utöver det används även Arnsteins steg över medborgardialog för att bättre visualisera medborgarnas förmåga att påverka.

Utifrån intervjuerna identifierades ett problem i formen av en kunskapsklyfta mellan medborgarna, planerarna och exploatören. Den identifierade också ett problem i att överföra informationen som kom fram i dialogen mellan medborgarna och planerarna till kommunens system. Samtidigt såg studien hur möjligheten till dialog uppskattas av medborgarna och att chansen att diskutera och ifrågasätta kan underlätta för ett ökat förtroende och förståelse från medborgarna. Den struktur som samrådet utgår ifrån ställer dock ibland till problem och den aktuella samrådsstrukturen är ibland svår att förena med andra demokratiska ideal. Studien ser därför ett utrymme för fortsatt kritisk granskning av medborgardialogen i svensk planering samt en möjlighet att utveckla nya lösningar för att underlätta för mer demokratiska och givande dialoger för inblandade parter.

Nyckelord: Kommunikativ handling, medborgardeltagande, samråd.

Abstract	1
Sammanfattning på svenska	2
Inledning	5
Frågeställning	6
Avgränsningar och centrala begrepp	6
Genarp	6
Bild 1. Planområde Borgen 24	7
Intervjuer	8
Samråd	9
Bakgrund	10
Karta 1. Genarp kommungräns före 1974	10
Genarp	10
Bild 2. Järnhandeln	11
En lång process	12
Samrådets historia	13
Tidigare forskning	15
Kommunikativ planering	16
En teoretisk grund	17
Arnsteins trappa	19
Sammanfattning	20
Metod	21
Tablå 1. Genomförda intervjuer	21
Intervjuer	21
Intervjuer med medborgare	22
Intervjuer med expert och exploatör	23
Intervju med Byalaget	23
Kodning av materialet	24
Illustration 1. Kategorier och koder	25
Observationer	26
Problem	27
Etiska överväganden	29
Analys	29
Livsvärlden och systemvärlden	31
Kommunikativa problem	33
Att förstå materialet	36
Makt och pengar	39
Att mäta dialogen	40

Slut	43
Diskussion	44
Källor	46
Appendix	48
Intervju A	48
Intervju B	55
Intervju Byalaget	60
Intervju LKF	64
Intervju kommunikatör	68

Inledning

När ett projekt har för avsikt att förändra den byggda miljön såsom genom att bygga nya hus eller att förändra den befintliga bebyggelsen använder sig kommunen av en detaljplan för att reglera hur bebyggelsen får se ut. Som en del av den processen lägger kommunen ut detaljplanen för samråd. Samrådsprocessen är en möjlighet för myndigheter, sakägare men också medborgare att tycka till om planen. På så sätt är samrådsprocessen ett demokratiskt verktyg och en lagstadgad möjlighet för medborgare att påverka den fysiska miljön.

Just denna processen samt de representativa demokratiska ideal den bygger på har kritiserats både på praktiska och teoretiska grunder av tidigare forskning (Wänström, 2009; Soneryd, 2007; Jönsson, 2007). En del av denna kritiken kommer från teorier om en annan sorts demokrati, deliberativ demokrati. En teori som har varit viktig för utvecklingen av deliberativ demokrati är Habermas (1984; 1987) teori om kommunikativ handling. Habermas lägger fram en rad argument för ett demokratiskt system baserat på överenskommelse och dialog istället för omröstning. Denna teorin har senare plockats upp av planeringsteori och kom att bilda kommunikativ planering. Utifrån denna teoribildning kan samrådsprocessen ses som något problematisk men också en viktig del i att kunna skapa en mer demokratisk process.

Habermas och kommunikativ planering var dock långt ifrån först med att studera medborgardialog. Arnstein (1969) skapade vad hon kallar en trappa över medborgardialog för att kategorisera de olika sätt och nivåer medborgare kan vara delaktiga.

Samrådsprocessen i Sverige är ett resultat av många olika historiska ideologiska strömningar som ofta varit i direkt konflikt med varandra (Wänström, 2009). Som ett resultat av detta och att processen hela tiden utvecklas har processen blivit komplex och ibland motstridig i sina ideologiska mål. Studien tar avstamp i Habermas för att förklara hur denna process i praktiken fungerar och hur den uppfattas av de olika aktörerna som deltar i den. Undersökningen följer därför samrådsprocessen i en detaljplan i Genarp i Lunds kommun. Genom att intervjua många av de som deltog i det möte som hölls under samrådsperioden samt andra aktörer som var delaktiga runt omkring försöker studien applicera Habermas teorier samt använda Arnsteins trappa över medborgardialog som ett verktyg för att bättre synliggöra hur väl dialogen uppfattas.

Frågeställning

Denna studie ämnar att undersöka samrådsprocessen i en detaljplan i en mindre ort i Lunds kommun. Genom att använda sig av Habermas teorier om kommunikativ handling och senare utvecklingar av den teorin i kommunikativ planering är målet att undersöka vilka kommunikativa problem som uppstår om eller hur de olika aktörerna övervinner dessa hinder och om det på så sätt skapas en demokratisk kommunikativ dialog.

Genom att intervjua olika aktörer som varit aktiva i samrådsprocessen och jämföra deras uppfattning och förståelse av samrådet är målet att:

Med hjälp av Habermas teori om kommunikativ handling förstå de yttre och inre hinder som kan påverka möjligheten till en demokratisk dialog.

Med hjälp av Habermas teori om livsvärlden och systemvärlden analyseras de problem som uppstår i dialogen mellan medborgare och kommunen.

För att komplettera Habermas teori:

Använda Arnsteins trappa över medborgardialog som ett verktyg för att identifiera på vilken nivå medborgardialogen befinner sig i samrådet av en detaljplan.

Arnsteins trappa används som ett teoretiskt verktyg för att bättre kvantifiera och visualisera hur väl medborgardialogen fungerar.

Avgränsningar och centrala begrepp

Genarp

Undersökningen följer en specifik detaljplan i Genarp i Lunds kommun. Planen valdes eftersom den passade de kriterier som krävdes för att kunna genomföra studien, alltså en detaljplan i samrådsfasen där ett fysiskt möte hölls med medborgarna. Utöver det var genarp ett intressant studieobjekt eftersom detaljplanen följer på ett längre arbete med fokus på just medborgardialog (Lunds kommun, 2018). Orten var också intressant eftersom den i likhet med många mindre byar i Sverige gick att placera in i en historisk kontext av maktcentralisering (SCB, 1986). Orten blir

därför ett bra exempel för att belysa de konflikter som skapades av det politiska skiftet på landsbygden från små till stora kommuner.

Genarp kan därför fungera som ett exempel för hur maktfördelning och konflikter som grundar sig i just dessa kan se ut på den svenska landsbygden.

Samrådet och det bredare arbetet som lett till just denna detaljplanen grundar sig i flera komplexa argument. Denna studien har inte haft möjligheten att beröra alla dessa argument. Studien fokuserar endast på den aktuella detaljplanen och därför den byggda miljön vilket också stämmer överens med de vad detaljplanen kan bestämma. Diskussionen angående kollektivtrafik vilket visade sig ha varit central bland ortens invånare har därför inte tagits upp i studien.

Bild 1. Planområde Borgen 24

Kartan visar ett ortofoto över centrala Genarp med tomten Borgen 24 markerad i rött.

Intervjuer

För att avgränsa undersökningen så har jag främst valt att intervjua de personer som deltog på kommunens och LKFs (Lunds Kommuns Fastighets AB) gemensamma offentliga möte utanför den gamla järnhandeln i Genarp, vilket är en del av den aktuella detaljplanen, den 30 november. Däribland intervjuades de ansvariga från LKF som var på plats under mötet, två boende som besökte mötet och en av planerarna från kommunen. Tyvärr kunde inte huvudansvarig tjänsteperson medverka på en intervju. Att intervjua dem hade kunnat ge en bättre insikt i det bredare arbetet med framtagningen av planen. Dock gav intervjun med en av de andra tjänstepersonerna fortfarande en mycket god bild av hur de upplevde samrådsmötet och en bättre insikt i hur processen fungerar. Utöver det så gjordes även en intervju med en representant från byalaget eftersom de har varit delaktiga i denna plan från ett tidigare stadium även om de inte var där på samrådsmötet. En intervju gjordes också med en av kommunikatörerna på kommunen för att få en bättre förståelse varför kommunen arbetar som de gör med kommunikationen med medborgarna.

Jag försökte även få kontakt med den politiker som skulle närvara under mötet men fick inget svar. En sådan intervju hade kunnat ge bättre inblick i hur politikerna som är de faktiska beslutsfattarna tänker kring kommunikationen. Dock ter det sig nästan passande att den intervjun inte skedde eftersom politikern inte deltog under mötet.

I urvalet av medborgare kan sägas att de som intervjuades var män i ungefär samma ålder vilket kan ha påverkat hur de såg på platsen. Intervjupersonerna valdes eftersom de deltog i mötet och var villiga att ställa upp på en intervju. Det kan också sägas att det var många äldre som besökte mötet och att ingen av dessa intervjuades. Studien hade kunnat bli mer representativ om även en av de äldre besökarna hade intervjuats men på grund av brist på tid samt att jag inte fick några kontaktuppgifter från någon av dessa besökare så valde jag att hålla mig till två intervjuer med medborgare.

Studien har även en mycket stram tidsram, vilket påverkat vad jag har kunnat undersöka. En längre studie hade kunnat ta med fler av de möten och det arbete som har lett fram till den aktuella planen. Bland annat hade studien kunnat följa den workshop som skedde i maj 2023

vilket har lagt grunden till den detaljplan som var ute för samråd samt följa utvecklingen till de eventuella överklaganden som kan komma upp för att bättre fånga in helheten och också resultatet av samrådsarbetet. Genom att specificera sig på just detta samrådsmötet och samrådsperioden kan dock studien i större detalj redogöra för just denna process och de aktörer som är engagerade i den.

Samråd

Begreppet samråd är komplext och har en lång historia vilket jag utvecklar i ett längre stycke senare i denna text. För att förtydliga kommer dock i denna texten begreppet att användas i den mån den beskrivs i PBL, alltså kommunens krav på att i fallet av nybyggnation samråda med inblandade parter. Samråd är därigenom substantivformen av verbet att samråda, alltså överläggning eller konsultation (SAOB, 1964. 2: PBL 2010:900, 5 kap 11-17§§).

Vilket står i kontrast till den andra betydelsen av ordet samråd som Svenska Akademiens ordbok beskriver vilket är: "Förhållandet när något gemensamt planeras / att en överenskommelse träffas" (SAOB, 1964. 1). Det går dock att problematisera detta vidare då beskrivningen av samråd som att komma överens och som att rådslå har väldigt olika innebörd.

Bakgrund

Karta 1. Genarp kommungräns före 1974

Kartan visar delar av den gamla kommungränsen, markerad i rött, för Genarps kommun innan kommunreformen 1974. Som man kan se går kommungränsen mycket nära Genarps tätort.

Från Rikets allmänna kartverks arkiv (1972) *Ekonomisk karta över Sverige. Malmöhus län, Genarp*. Blad: Genarp, 2C3j72.

<https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J133-2C3j72/52414b5f4a3133332d3243336a3732/rak2/RAK/Genarp,%202C3j72/Ekonomiska%20kartan> (Redigerad av Max Pörscke 2023-12-15)

Genarp

Genarp är en mindre pendlingsort i Lunds kommun med ca 3000 invånare. Orten består till största delen av villor. Det som karaktäriserar Genarp är närheten till naturen. Orten ligger bland

annat i direkt koppling till naturreservatet Risen samt större skogsområden kring Håckebergasjön. Orten har medeltida ursprung och en kyrka från tidigt 1500-tal.

Byn fick sin moderna start på slutet av 1800-talet när järnvägen till Malmö drogs genom orten. Därefter växte byn snabbt och flera industrier anlades i orten. Bland annat anlades en snickerifirma 1860 vilket senare blev den järnhandeln som ligger inom detaljplanen för Borgen 24 (Lunds kommun, 2020).

Vid kommunreformen 1974 blev Genarps kommun tillsammans med Dalby, Veberöd och Södra Sandby kommuner en del av storkommunen Lunds kommun (SCB, 1986). På så sätt centreras makten i Lund och plockas längre bort från de östra byarna. Genarp går från att ha varit centrum till att bli en mindre by i utkanten av Lunds kommun vid sidan av många andra byar.

Bild 2. Järnhandeln

Bilden visar den gamla Järnhandeln i Genarp som den såg ut någon gång under 50-talet. Huvudbyggnaden som visas på bilden står fortfarande kvar och har varit en viktig aspekt i diskussionerna kring den nya detaljplanen över Borgen 24. Lunds stadsarkiv. (u.å). *Järnhandeln i Genarp, 1950-talet.*

<https://stadsarkivet-lund-mediagallery.imagevault.se/?orderby=latest&take=100&searchterm=Genarp>

En lång process

2016 startade Lunds kommun ortsutvecklingsprojektet Fokus Genarp som syftade till att utveckla Genarp med omnejd tillsammans med boende och verksamma i orten. Projektet följde på två tidigare projekt i Dalby och Veberöd (Lunds kommun, 2018). Projektet sträckte sig över två år och involverade över 800 genarpsbor. Projektet leddes av en styrgrupp bestående av förtroendevalda från Lunds kommun. Styrgruppen fick utöver det stöd av en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från kommunen. Slutligen skapades fem arbetsgrupper däribland en grupp med specifikt fokus på bostads- och centrumutveckling. Arbetet innefattade även en webbenkät, ett "open space" möte och en idéverkstad på Genarps skola.

Arbetsgrupperna skapades efter de initiala samtalen och var baserade på vad invånarna i Genarp såg som de viktigaste punkterna för den framtida utvecklingen av Genarp (Lunds kommun, 2018). Genarpsbor kunde anmäla sitt intresse till att medverka i de olika grupperna som bestod av boende, förtroendevalda och tjänstepersoner. Inledningsvis var cirka två tredjedelar av medlemmarna i grupperna boende i Genarp.

Samtalen i arbetsgruppen för bostads- och centrumutveckling ledde bland annat till en del direkta åtgärder såsom placering av en bankomat i centrala Genarp och planteringar runt om i Genarp (Lunds kommun, 2018). Utöver det så pekades också en rad platser ut för framtida bebyggelse och det bestämdes att ett planprogram skulle tas fram för Genarps centrum.

2020 släpptes ett sådant dokument över Genarps centrum (Lunds kommun, 2020). Målet med plandokumentet var att undersöka möjligheterna till förtätning av de centrala delarna av Genarp däribland tomten Borgen 24 som är det område som denna undersökningen följer. Sedan planen antogs 2020 har dock ett antal saker förändrats, bland annat inom tomten för borgen 24. Detta är mestadels på grund av att ett av husen på tomten som tidigare stod som bevaringsvärt har rivits vilket också gett utrymme för fler nya byggnader. Redan i denna planen föreslås att byggnaderna på tomten endast ska vara omkring två till tre våningar.

Slutligen hölls även en workshop den 24:e maj 2023 vilket bland annat rörde arbetet med Borgen 24 (Lunds kommun, u.å.). Närvarande på mötet var bland annat politiker, tjänstepersoner, medborgare och representanter från LKF. Vid mötet framkom många synpunkter på bland annat bebyggelsen i orten. Denna workshop var det sista öppna mötet med medborgarna som hållits innan mötet under samrådstiden den 30 november 2023.

Samrådets historia

Wänström (2009, 116) ger en historisk förklaring på ordet samråd och menar att ordets ursprungliga mening är just en överenskommelse mellan parter. Ordets ursprungliga mening lägger mycket vikt vid att det ska finnas en förståelse från alla inblandade. Wänström knyter också begreppet vidare till det svenska bondesamhället och menar att den deliberativa processen som fanns i till exempel byaråd och sockenstämmor har kommit att påverka den moderna bilden av vad ett samråd är.

I bondesamhället fyllde byråden rollen av medlare till andra makter och var mycket deliberativa grupper. Det förekom sällan omröstningar i sådana grupper. Politiska beslut genomfördes istället genom att man diskuterade och kom överens.

Wänström är tydlig med att poängtera att bystämmorna i bondesamhället var långt ifrån vad vi i modern tid skulle kalla demokratiska och vissa grupper, speciellt adeln och prästerna, hade betydligt mer att säga till om än andra. Samtidigt så betydde den sortens möten att fler var delaktiga i byns framtid och planering och kunde säga sin sak. Byråden förklarar Wänström fungerade mer som ett bolag där boende i byn var delägare. Fokuset låg snarare på vad varje medlem kunde ge byn än vad de kunde få ut av den. På grund av att det ofta inte förekom någon formell omröstning och att alla i byn var tvungna att vara med så tvingades det fram en sorts deliberativ demokratisk process. Istället för att rösta fick varje person som hade något att säga förklara sig inför de andra personerna som skulle komma att påverkas av besluten. Att försöka manipulera andra kunde därmed skapa stora problem då dessa personer även träffades och kände varandra till vardags.

I kontrast till denna tidiga utveckling i bondesamhället sätter Wänström den senare representativa demokratis utveckling och intåget av den professionella planeraren. I och med Sveriges urbanisering under 1800 och 1900-talet samt de många kommunreformer som Sverige gick igenom under 1900-talets mitt så skedde en stor förändring i strukturen av politiken i Sverige. Under 1900-talet minskade mängden kommuner i Sverige med hela 90 procent och mängden förtroendevalda i Sverige sjönk därför också med hela 75 procent samtidigt som mängden tjänstepersoner dubblades mellan 50 och 70-talet (Wänström 2009, 121).

Wänström visar att det svenska samhället i stort inte frivilligt gick över från direktdemokrati till representativ demokrati. På landsbygden genomfördes många reformer och lagändringar för att tvinga på en representativ demokrati. Dessa påtryckningar var ofta politiska

och kom uppifrån där man ofta var kritiska till de mer konservativa och platsinriktade lokala stämmorna som ofta var emot stora sociala förändringar och större projekt. Trots påtryckningar så tog det lång tid innan den representativa demokratin fick sitt fotfäste på landsbygden och det var först på 60 talet som riksdagspartierna verkligen fick fotfäste på kommunal nivå.

Wänström förklarar utvecklingen av kommunerna under 1900-talet genom den socialdemokratiska idén om kommuner som en servicedemokratisk verksamhet som inte skulle lägga så mycket fokus på medborgardialog utan implementera vad det nationella stödet såg som viktigt. Det är i denna kontexten som planeraren uppstår i Sverige. Med kraven på att kunna implementera de storskaliga reformerna som socialdemokraterna drev på nationell nivå krävdes oberoende experter. Problemet som Wänström förklarar är att denna sortens expertplanering och politisk styrning baserad på vetenskap ledde till en större klyfta mellan tjänstepersoner och medborgarna och därför mindre autonomi för medborgarna.

I kontexten av dessa klyftor började under 1900-talets andra hälft kritiken mot den toppstyrda politiken växa. I respons till den kritiken menade vissa i den politiska ledningen att det egentliga problemet handlade om en brist på kommunikation mellan medborgarna och experterna. Om bara experterna kunde bli bättre på att förklara så skulle kraven på medborgarinflytande minska. Det var i detta läget som samråden som en modern företeelse växte fram för att kunna besvara kritiken utifrån och tillgodose de krav på bättre förklaring som kom från politikernas håll. Wänström beskriver vidare att det fanns en förhoppning om att samråden skulle skapa mer samarbete och dialog mellan medborgarna men också att samtal skulle leda till mindre klagomål senare i planeringsprocessen. Eftersom samrådet helt skedde under kommunens och planerarnas kontroll så blev risken för manipulation stor och både politikerna och tjänstemännen var motvilliga att uttala sig om att samråden skulle leda till något ökat demokratiskt inflytande.

Samrådsprocessen led av stora brister och det fanns aldrig något intresse från politikernas eller planerarnas håll att ge någon faktisk makt till medborgarna. Ändamålet var snarare att informera vilket Wänström exemplifierar med folkomröstningar som etablerades som ett verktyg för kommuner. Folkomröstningarna skulle endast användas i mycket extrema fall och även då skulle de endast vara rådgivande för att aldrig påverka politikernas eller planerarnas makt.

Även senare utveckling av samrådsprocessen i och med implementeringen av miljöbalken kom att spegla denna synen på samrådets roll. Medborgarna skulle kommunicera med neutrala planerare och ofta på en teknisk nivå som Wänström visar leder till problem.

Tidigare forskning

En av de svenska studier som rör just samråd ur en demokratisk synvinkel är Johan Wänströms (2009) *samråd om ostlänken*. Undersökningen följer samrådsprocessen i utvecklingen av en ny järnväg från Östergötland till Stockholm. Wänströms studie utgår från medborgarnas perspektiv och hans data har samlats in från en rad samrådsmöten som hållits av Banverket som var huvudman i projektet. Studien ger en mycket detaljerad inblick i samrådsmöten och lyfter därigenom fram en rad problem som han stöter på genomgående i processen. Wänström identifierar hur ett informationsgap bildas där det blir otydligt vem som egentligen ansvarar för vad. Politikerna och tjänstepersonernas agerande, ibland styrda av praxis och ibland bara av helt olika mål, leder till missförstånd hos allmänheten.

Wänström för utifrån sina observationer en djupgående diskussion om problemen med samrådet som något demokratiserande. Han ger en historisk bakgrund i konflikterna i tjänstepersoner basuppgifter att förklara och lyssna vilket enligt Wänström ibland skapar problem för de neutrala tjänstepersonerna. Detta följer han sedan med att diskutera problemen med både representativ och deliberativ demokrati. Något som blir mycket tydligt igenom studien är att det svenska representativa demokratin inte ger mycket möjlighet för någon deliberativ demokrati genom samråden.

Den deliberativa demokratin, alltså demokrati genom samtal snarare än genom votering, är ofta kritisk till den representativa demokratin som ibland liknas vid ett slagsmål där den starkaste vinner. Den deliberativa demokratin är ett försök till samtal där idéer kan testas och överenskommelser och kompromisser får ta plats. Trots de många positiva aspekterna av den deliberativa demokratin så visar Wänström på ett genomgående problem. Deliberativa demokratin engagerar ofta bara en bråkdel av den mängd människor som representativ demokrati gör. I de fallen Wänström studerar handlar det till exempel endast om en till ett par procent av kommunens invånare som deltar till skillnad från de ca 80 procent som röstat.

Dock finns det som Wänström ser en stor vilja hos befolkningen att aktivera sig demokratiskt i samrådsprocessen och att därigenom få utöva en lokal politisk påverkan. Problemet som han identifierar är dock att det många gånger blir problem när den mycket strama ramen för vad planerarna vill samtala om krockar med medborgarnas syn, vilket ofta är långt mycket bredare. Eftersom tjänstepersonerna ofta använder sig av mycket tekniska förklaringar blir det även svårt för medborgarna att på något effektivt sätt kunna ha en deliberativ demokratisk diskussion då dessa sällan har den grundkunskapen som krävs.

Eftersom Wänströms studie dock har som mål att studera samrådsprocessen utifrån just medborgarhållet får vi mindre insikt i tankarna hos de inblandade personerna. Målet med min studie är därför att, om än på en mindre nivå, försöka få en mer djupgående bild av hur de olika aktörerna uppfattar samrådsprocessen.

Andra stora svenska infrastrukturprojekt som har studerats utifrån just tankar om deliberativ demokrati är bland annat stadsflytten av Kiruna (Jönsson, 2007) och kärnavfallshantering (Soneryd, 2007). Den vetenskapliga debatten om deliberativ demokrati i svensk planering är bred och min text har inte utrymme att beröra all den forskning som finns inom ämnet.

Kommunikativ planering

Inom planeringsteorin uppkom i slutet av 1900 talet en teoretisk strömning som ämnade att utöka just den deliberativa demokratin. Med hjälp av Habermas teori om kommunikativ handling utvecklades en idé om en ny sorts planering med fokus på transparens och medborgardeltagande som fick namnet kommunikativ planering (Sager, 2018).

Bland de forskare som varit mest centrala är bland annat Judith E. Innes (Sager, 2018). I texten *Information in communicative planning* (1998) problematiserar Innes hur kunskap förändras i ljuset av kommunikativ planering. Hon menar att kunskap inte längre kan ses som något som rör sig enkelt mellan planerare och medborgare eller politikerna. I stället måste den kunskap som används diskuteras och arbetas fram *tillsammans* med olika aktörer. Planerarna måste förstå att den vetenskapliga kunskap som arbetas fram inte alltid är mest effektiv för att förklara till exempel en plats eftersom många av aktörerna kommer använda helt andra sätt att förstå världen.

Innes menar även att kunskap byggs in i processen genom att det diskuteras, arbetas med och förstås av olika parter i arbetet. Genom att kunskapen arbetas in så göms den även i processen. Detta kan dock vara problematiskt och det är då viktigt att det ges utrymme att ifrågasätta de processer och institutioner som påverkar till exempel en plats för att synliggöra den gömda kunskapen och på så sätt skapa en tydligare och mer demokratisk dialog.

Ytterligare en viktig punkt för Innes är att kunskap kan komma från många olika håll. Detta gör det väldigt svårt för planerna att på traditionellt sätt kartlägga hur en förståelse bildas hos medborgarna. Det blir därför mycket viktigt att öppna upp för en dialog mellan de olika aktörerna och på så sätt tillåta dessa olika sorters kunskap att mötas och testas av de inblandade aktörerna. Planerarens roll blir således snarare en form av medlare mellan de olika aktörerna.

Innes ger oss en form av checklista för hur en medborgardialog bör se ut för att faktiskt vara kommunikativ. Reglerna följer till största del Habermas ide om den perfekta dialogen med några tillägg och detaljer. Bland annat att tekniska termer och fackspråk inte bör användas eftersom dessa ofta är svåra att förstå. För att en god dialog faktiskt ska uppstå måste planerarna vara villiga att bemöta medborgarna inte bara genom att gömma sig bakom fakta utan också genom att tillåta andra sorters argument. Slutligen menar Innes att målet för dialogen ska vara att skapa en samförståelse.

Innes uppmanar därför framtida forskning att undersöka hur kunskap skapas och hur många olika sorters kunskap kan interagera med en plan. Att visa hur kunskap över tid blir inneboende i en struktur.

En teoretisk grund

Habermas (1984: 1987) teori om kommunikativ handling ger oss en etisk och teoretisk grund för ett mer demokratiskt samhälle. Genom vad han kallar den "ideala talsituationen" identifierar Habermas (1974) hur en demokratisk dialog bör fungera. I denna ideala situation har alla deltagare lika och fri möjlighet att uttrycka sig och ifrågasätta varandra. Han menar att det är just genom *konversation* som samhällen utvecklas. Genom att en god diskussion kan föras så utvecklas också samhället i en positiv demokratisk riktning (Habermas 1984).

En kommunikativ handling syftar just till att skapa konsensus hos de olika deltagarna i en diskussion (ibid.). En kommunikativ handling bygger på en förståelse mellan deltagarna som

baseras på kritiserbara uttalanden. Det är genom samtal som förståelse byggs mellan olika deltagare i diskussionen. Genom ett sådant kritiskt handlande kan kunskap ifrågasättas och korrigeras och således skapas ny kunskap. Detta är i kontrast till en målinriktad diskussion där en sida medvetet eller omedvetet manipulerar den andra. Dock menar Habermas (ibid.) motverkas detta praktiskt av en öppen dialog därför att ingen i konversationen vill tyckas vara manipulativ.

Enligt Habermas (1987) skapas vårt samhälle av interaktionen mellan två världar, det han kallar livsvärlden och systemvärlden. Livsvärlden består av en persons förståelse av sin omvärld och är baserad på upplevelser och förståelser som inte alltid är logiska och ofta mycket diffusa (Habermas 1984. 69-71). Eftersom livsvärlden inte alltid är logisk är det även så att de sanningar och värderingar som nås genom dialog inte är vetenskapliga eller objektiva sanningar utan socialt etablerade inom en viss kontext. Livsvärlden står i kontrast till systemvärlden som är uppbyggd av byråkratiska och vetenskapliga system. När dessa möts bildas en konflikt som Habermas (1987. 153-155) menar kan övervinnas genom en kommunikativ dialog. Ett av de största problemen som Habermas identifierar är att systemvärlden, i det moderna samhället, inte längre drivs av kommunikativ dialog utan av vad han kallar icke-verbala medel såsom pengar och makt (ibid. 154). Konflikterna mellan livsvärlden och systemvärlden uppstår eftersom personer i sin vardag använder sig av livsvärlden för att formulera argument och förstå sin omvärld. När argument som besvaras i livsvärlden bemöts i systemvärlden så bildas ett glapp i förståelsen (ibid. 183). Det är genom en dialog om denna konflikt som kunskap byggs in i institutioner och institutioner utvecklas (ibid. 153-155).

Habermas menar att konflikter uppstår när systemvärlden genom byråkratisering eller kapitalisering gör anspråk på delar av livsvärlden (ibid. 351).

Just konflikten mellan livsvärlden och systemvärlden är central för att försöka förstå de problem som uppstår när systemet, i detta fallet kommunen genom tjänstemännen, interagerar med livsvärlden genom de uppfattningar av platsen som finns hos medborgarna.

Ett av problemen som uppstår är att koncept och begrepp får en underförstådd betydelse som inte kan ifrågasättas av de olika deltagarna i en diskussion. Om ett begrepp har byggts in i ett system på så sätt att det göms för deltagarna i diskussionen kan det leda till att det uppstår missförstånd när de olika deltagarna tillskriver olika kunskap till ett begrepp. Genom att det ges utrymme hos deltagarna att ifrågasätta begreppen tillåts en ny och delad förståelse hos deltagarna (Habermas 1984. 69-71).

Enligt Healey (1999) är det just denna inbyggd av kunskap genom kommunikation som är viktig för att kunna utveckla vad hon kallar den institutionella kapaciteten av en plats. För att detta ska ske menar hon att utrymmet måste ges för nätverk att bildas av de aktörer som av någon anledning har en åsikt eller kunskap om en plats.

Healey (1999) menar att planering i det moderna samhället har glömt bort vikten av att fokusera på platsen. Enligt Healey trycks legitima åsikter åt sidan av det hon kallar "hög röst". Genom kommunikativa dialoger kan detta åtgärdas och utrymme skapas för platsen att hamna i fokus av planeringen.

Arnsteins trappa

Arnstein (1969), till skillnad från Habermas teorier, fokuserar på att tydliggöra hur medborgarkontroll kan systematiseras och visas rent praktiskt. Hon har skapat vad hon själv kallar en trappa över medborgarkontroll i vilken hon beskriver olika nivåer av medborgarinflytande. Även om texten är något äldre har den fått en mycket stor inflytande i samhällsplaneringen då den tydligt visar på hur mångfacetterade medborgardialoger kan vara. Arnstein skriver sin text utifrån det föränderliga politiska läget i både väst och resten av världen som skedde under slutet av 60-talet, då studenter, afroamerikaner och en mängd andra grupper ifrågasatte sina roller i de samhälle de levde i och började aktivt kämpa för mer kontroll. Arnsteins trappa är uppdelad i åtta steg där 1, manipulation, är den lägsta och 8, medborgarkontroll, är den högsta. Arnstein gör även en större indelning i *icke deltagande, grader av symboliskt medborgarinflytande* och *grader av medborgarmakt*. Arnstein beskriver dem som följande:

1. *Manipulation*. Dessa lägre nivåer av medborgarinflytande handlar egentligen inte om att ge någon makt åt medborgarna. Målet är istället att "utbilda" dem i hur de ska tänka och styra deras vilja. Det är ett sätt för de maktavande aktörerna att kontrollera och utnyttja befolkningen.
2. *Terapi*, förklarar Arnstein, är på många sätt värre än manipulation. Här handlar det mindre om att utbilda och på så sätt manipulera medborgarna. Istället förklara Arnstein det som en slags grupperapi där maktlösheten löses genom att man låter medborgarna tala ut utan att de maktavande aktörerna egentligen har något intresse av att använda

åsikterna. Det hela slutar i en diskurs som försöker läka såren utan att röra vid de faktiska problemen.

3. *Information.* Att informera medborgare identifierar Arnstein som ett första steg i att skapa en medborgardialog. Dock, menar hon, slutar det allt för ofta här. Informationsavdelningen blir ensidig, från makthavarna till medborgarna. Detta kan sker oftast genom utdelning av information i formen av nyhetsutskick, pamfletter och posters.
4. *Konsultation.* Denna nivå är likt den föregående ett viktigt steg i medborgardialoger enligt Arnstein. Här får medborgarna ge sina synpunkter genom möten och enkäter. Medborgarnas åsikter har dock ingen reell makt över planeringen och deras åsikter behöver inte användas av planerarna.
5. *Blidkande.* Detta är den första nivån som Arnstein menar skulle kunna ses som faktiskt medborgarinflytande. Medborgare får ta en plats i dialoger och till och med i beslutsfattandet. Dock är medborgarna ofta utvalda av makthavarna och inte av medborgarna själva och makthavarna behåller den slutliga exekutiva makten genom att till exempel behålla majoriteten i en styrelse.
6. *Partnerskap.* På denna nivå har medborgarna faktiskt inflytande över planeringen. Genom att ansvar fördelas och tydliga gränser etableras kan medborgarna ha faktisk makt över planering. Detta sker vanligtvis genom att medborgarna organiserar sig i grupper med specialiserade och i många fall betalda personer som kan föra medborgarnas talan.
7. *Delegerad makt.* På denna nivå har medborgarna i en del av planprocessen en majoritet av makten och makthavarna måste börja med att förhandla med medborgarna. Medborgarna är också själva ansvariga för planeringen och måste kunna stå till svars.
8. *Medborgarkontroll.* På denna nivå finns inga mellanhänder och medborgarna har själva fullständig kontroll. På denna nivå har medborgarna kontroll över hur andra aktörer får påverka planeringen.

Sammanfattning

Habermas kommer först och främst användas på två sätt i denna text. Först för att studera den rent kommunikativa aspekten av samrådet och det mötet som skedde den 30 november. Genom att applicera Habermas (1984) teorier om hur en demokratisk dialog bör fungera är målet att urskilja de problem som dialogen i just detta mötet stöter på. Därifrån kommer sedan Habermas

(1987) teorier om livsvärlden och systemvärlden användas för att analysera relationen mellan medborgarna (livsvärlden) och kommunen och LKF (systemvärlden). Även Healeys (1999) argument om nätverk kommer att vara till stöd för den analysen.

Arnsteins (1969) steg kommer sedan användas för att lättare röra vid den bredare medborgardialogen i relation till denna detaljplan och samrådsprocessen samt för att på ett tydligare sätt kunna kontextualisera just denna samrådsprocessen.

Metod

Tablå 1. Genomförda intervjuer

Datum	Typ av intervju	Intervjuperson
14 november 2023	Individuell	Ordförande Byalaget
21 november 2023	Online, individuell	Medborgare (A)
21 november 2023	Individuell	Medborgare (B)
23 november 2023	Grupp	Exploator (LKF)
28 november 2023	Online, individuell	Tjänsteperson, (Planerare)
8 december 2023	Online, individuell	Tjänsteperson, (Kommunikatör)

Intervjuer

Intervjuerna var semistrukturerade vilket tillät mig att ändra och utveckla manuset under intervjuens gång för att bättre anpassas till varje intervjuperson och så att intervjun kunde plocka upp intressanta punkter som intervjupersonerna tog upp under intervjun. Målet med detta var också att intervjun skulle kännas naturligare då frågorna inte hade en förutbestämd ordning utan kunde arrangeras för att bättre skapa en röd tråd i samtalet.

Eftersom de olika aktörerna, planerarna, LKF, byalaget och medborgarna hade olika kunskap och roll i samrådet så var intervjumallarna olika för dem. Samtidigt var vissa frågor

desamma för flera och många frågor rörde samma sak bara från lite olika synvinklar för att så bra som möjligt få deras bild av samrådet och ta del av deras specifika kunskap.

Eftersom jag hade träffat nästan alla intervjupersoner på samrådsmötet redan innan intervjuerna så hade jag också en bild av personerna jag skulle intervjua vilket tillät mig att till en större grad skraddarsy intervjufrågorna till intervjupersonerna. Jag kunde också ställa frågor som var väldigt riktade och som handlade om specifika saker som hade hänt under samrådsmötet och väga dess händelser mot både olika intervjupersoner och mina egna observationer.

Intervjuerna varierade något i längd och var mellan 20 och 45 minuter långa. Intervjuerna med tjänstepersoner och exploatörer var längre än de med medborgarna vilket kan spegla att dessa ofta har en större kunskap om området.

Alla intervjuerna började med en kort beskrivning av arbetet och i flera av intervjuerna gavs även en kortare beskrivning av teorin. Vissa av intervjupersonerna var mer intresserade av att få en bild av teorin än andra. Vad som kan var intressant var att det var just expertpersonerna jag intervjuade som var intresserade av teorin bakom studien.

Efter det fick alla intervjupersoner utom byalaget och kommunikatören samma fråga om vad de såg som sin roll i samrådsprocessen. Varken byalaget eller kommunikatören fick frågan eftersom de inte hade varit lika aktiva under själva samrådet utan snarare tidigare och därför fick de istället en fråga om vilken roll de hade i det bredare planarbetet.

Intervjuer med medborgare

Båda de boende som intervjuades följde samma intervjumall. Frågorna kan delas in i tre undergrupper.

Frågor om information, alltså frågor som ämnade att ge bättre inblick i hur personen hade tagit del av information och vad de visste om planen och processerna sedan innan.

- Frågor om kommunikation, alltså frågor som ämnade att undersöka de rent kommunikativa aspekterna av samrådet och hur de olika personerna upplevde att dialogerna levde upp till att vara kommunikativa.
- Frågor om demokrati/medborgardialog, alltså frågor som ämnade att förstå medborgarnas förmåga och vilja att påverka projektet.
- Intervjuerna gick dock åt väldigt olika håll vilket är naturligt eftersom personerna både hade olika koppling till platsen och olika kunskap om ämnet. Därför förändrades även

frågorna markant även om alla grundfrågorna ställdes till båda intervjupersonerna. Man kan därför också tänka sig att intervjufrågorna kan ha tolkats på mycket olika sätt av de olika personerna då frågorna ställts vid olika tillfällen och således också i olika kontext i de olika intervjuerna.

Intervjuer med expert och exploitör

Likt i fallet av intervjuerna med medborgarna så går det att dela in frågorna i denna kategorin i ett antal undergrupper. Dock var frågorna något mer tekniska i denna grupp. Till skillnad från medborgarna så har denna grupp också ett mycket tydligt ramverk att följa och en förutbestämd uppgift i samrådet. Frågorna fokuserade på:

- Frågor om kommunikation. Dessa var nästan exakt samma som de ställda till medborgarna och ämnade likt dessa att få en förståelse över hur kommunikativa diskussionerna var.
- Frågor om mål och avsikt. Dessa frågor handlade om att få en bild i vad man från tjänstepersonernas och exploitörens håll hade för mål men också hur man valde att tolka den uppgift man har samt vad man såg som viktigast med samtalen.
- Frågor om information. Dessa syftar helt enkelt till att ge studien en större inblick i arbetet. En titt bakom kulisserna vilket underlättar för en kommunikativ dialog i intervjun och för att skapa en bredare kunskapsgrund till studien.

Intervju med Byalaget

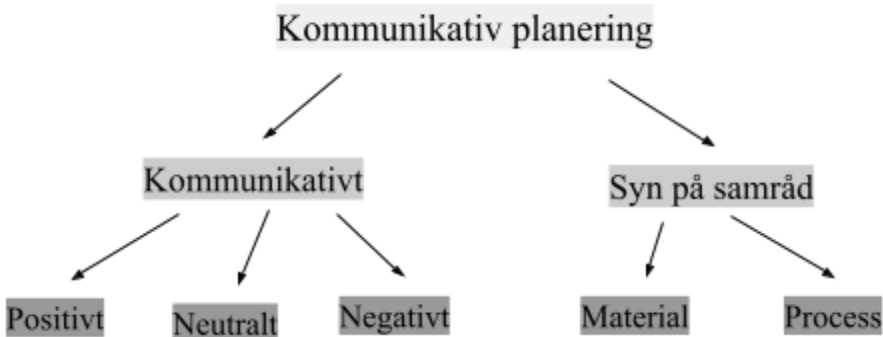
Denna grupp var något unik bland de intervjuade grupperna eftersom den inte var på plats under samrådsmötet. Det intressanta med just denna intervjun var istället att få en bredare bild av hur arbetet har sett ut med att skapa just denna detaljplanen över en längre tid. Byalaget är även mycket involverad i det demokratiska arbetet och är en mycket stark länk mellan medborgarna i Genarp och politiken. Frågorna följde därför istället detta temat och hade för avsikt att förstå hur dialogen mellan byalaget och beslutsfattare samt tjänstepersoner såg ut samt hur de upplevde det långa arbetet som ligger bakom detaljplanen Borgen 24.

Kodning av materialet

Efter att materialet har transkriberats så genomfördes först en initial kodning där flera koder identifierades. Dessa var *kommunikativt*, *syn på samråd* och *medborgardeltagande*, *målinriktat* samt en *annat* kategori. Efter den initiala kodningen plockades kategorin målinriktat bort eftersom det var bättre att placera det som en undergrupp i kategorin *kommunikativt*. Dessa hade dock en rad problem och en ytterligare kodning gjordes där dessa koder istället fick bli kategorier från vilket mer exakta koder kunde utarbetas. De slutgiltiga kategorierna blev *kommunikativt*, *syn på samråd* och *medborgardeltagande*. Kategorierna samt koderna har således arbetats fram abduktivt genom att testas både mot materialet och det teoretiska ramverket.

Allt material från intervjuerna transkriberades inte. I många intervjuerna var det andra ämnen som var viktiga för intervjupersonerna men som inte innefattas i denna studien. Den tydligaste sådana frågan var kollektivtrafik och transport som togs upp av flera av intervjupersonerna. På grund av den analysmetod som används samt att mängden material för transkribering blev väldigt stor transkriberades därför bara de delar som ansågs relevanta för undersökningen (Denscombe, 2017. s 394). Det är även så att en av intervjuerna, den med planerare från kommunen, inte blev inspelad på grund av tekniska problem. För att på så gott sätt som möjligt få ett material av den intervjun skickades vid ett senare tillfälle ut en rad frågor som besvarades av intervjupersoner via text. Dessa frågor var mycket riktade och var baserade på den intervju som hade genomförts.

Illustration 1. Kategorier och koder

Kategorin *kommunikativt* kodades till undergrupperna *positivt*, *negativt* och *neutralt/annat*. *Positivt* hänvisar till uttalanden som visar på att en kommunikativ diskurs eftersträvades eller att man uppnådde olika kommunikativa aspekter. *Negativt* hänvisar till uttalanden som på något sätt visar på problem med dialogen. Dessa är uttalanden om till exempel missförtröenden eller missförstånd. *Neutralt/annat* hänvisar till uttalanden som på något sätt rörde den kommunikativa aspekterna av samtalet men inte passade in i de två tidigare grupperna. Detta var till exempel metakommentarer på hur kommunikationen hade fungerat.

I kategorin *syn på samråd* skapades två nya koder. Dessa var *kommentar på processen* och *kommentar på materialet*. Kodningen av just denna grupp var ibland lite svår eftersom det fanns två specifika svar som stack ut från resten. Ett av dessa svar handlade om platsen för samrådet och var snarare en kritik på hur just detta mötet hade skötts. Den andra refererade till en workshop som hölls i maj 2023 vilket också kom upp i flera av intervjuerna. Utöver dessa två svar var de andra kommentarerna ofta mycket tydligt kopplade till koderna. Exempel på *kommentarer på processen* handlade ofta om hur väl man förstår processen eller var kommentarer på hur processen är utformad. Exempel på kommentar på materialet handlade istället om hur man uppfattade de kartor, skisser och texter som är kopplade till planen.

Koderna till undergrupperna har skapats genom att tendenser identifierats i intervjumaterialet. Dessa koder har sedan testats och om de inte lyckas förklara materialet förkastats för nya koder. På så sätt har även material som inte tycks vara relaterat sorterats ut. Kodningen av dessa två kategorier alltså *kommunikativt* respektive *syn på samråd* har därmed

vuxit fram för att på olika sätt bemöta teorin. Det finns därför också material som återfinns i båda dessa kategorier eftersom de bemöter teorin på olika sätt. I kontrast till detta har vi den sista kategorin.

Den slutgiltiga kategorin medborgardeltagande syftar främst till att undersöka till vilken nivå av medborgardeltagande som arbete med just denna planen lever upp till i Arnsteins trappa. Koderna som används här är därför direkt kopplade till de åtta olika stegen som Arnstein beskriver och som beskrivs i mer detalj i textens teoridel. Dessa undergrupper är *manipulation, terapi, information, konsultation, blidkande, partnerskap, delegerad makt* och *medborgarkontroll*.

Observationer

I början av studien besökte jag det öppna möte som LKF och kommunen arrangerade utanför Järnhandeln den 30 november från kl 17. Målet med observationen var att bilda mig en uppfattning av samrådet och hitta kontakter för senare intervjuer. Jag tog tidigt en observatörsroll och deltog sällan aktivt i diskussionerna. Istället försökte jag lyssna in på de samtal som pågick och tog anteckningar över vad jag hörde. För de som undrade förklarade jag att jag gjorde en undersökning av just samråd och att det var därför jag var på mötet. Trots det fick jag bland annat själv frågor från LKF om vad som skulle kunna få mig att flytta till Genarp.

Mötet var inte stort och som senare också påpekas i flera av intervjuerna så var det inte jättemånga som besökte det. Från mitt perspektiv är detta dock snarare positivt eftersom det tillät mig att lättare lyssna in på en större del av samtalen som skedde under kvällen. Man hade kunnat argumentera för att en större mängd besökare skulle ge en bättre grund men eftersom jag som observatör endast kan följa en viss mängd samtal tror jag snarare att detta hade varit ett problem.

Mötet blev en naturlig startpunkt för undersökningen och fungerade bra för att ge mig kontakt med de olika aktörerna som hade ett intresse i samrådet. Det gav mig också en mycket bättre insikt i platsen eftersom jag fick komma ut och titta på den.

Eftersom observationerna skedde i tidig fas av undersökningen så kommer den till en mindre del att ligga till grund för diskussionen senare i texten. Observationen kan dock fungera som ett underlag för att underbygga intervjuerna och ge läsaren en bättre helhetsbild.

Problem

Ett problem med att samla in information om just hur folk upplever öppenheten i samtalen är att det lätt kan påverkas av andra intressen (Denscombe, 2017). Många om inte alla intervjupersonerna har ett intresse för att se intervjuerna som just kommunikativa, ingen vill framstå som manipulativ (Habermas). Många av intervjupersonerna kan också tänkas ha egenintresse i att dialogerna framstår som kommunikativa. Om målet så som i LKFs fall är att skapa ett förtroende hos tänkta kunder så kan man inte svara att man inte förde en kommunikativ dialog.

Eftersom studien grundar sig på kommunikativ teori är även målet att frågorna i så stor grad som möjligt följer det teoretiska ramverket och öppnar upp för en kommunikativ dialog. Målet med diskussionerna var därför att skapa ett öppet demokratiskt rum där påstående kunde ställas fram och ifrågasättas. Det finns dock ett antal identifierbara problem med att göra detta i just en forskningsintervju. Denscombe (2017) beskriver bland annat hur kunskapen från intervjupersonen att det man säger blir inspelat kan påverka hur man väljer att prata. Detta är ett tydligt exempel på en yttre faktor som skulle kunna påverka kommunikationen. Dock menar Denscombe på att denna effekt ofta avtar efter hand under intervjun och att man lätt vänjer sig vid inspelningen. Det var endast vid en intervju som även bild spelades in då intervjun skedde via Zoom.

Ett annat problem är relationen mellan mig som forskare och intervjupersonen. En forskningsintervju medför alltid en viss ide hos intervjupersonen kring hur intervjuens struktur och maktbalans ser ut (Denscombe, 2017). Detta kan komma att påverka i vilken mån intervjupersonen är villig att motsätta sig forskarens frågor om man till exempel uppfattar dem som otydliga eller oviktiga. Att intervjupersonerna var obekväma med att ifrågasätta mina påståenden tycker jag dock verkar osannolikt eftersom det skedde vid flera tillfällen att intervjupersoner ifrågasatte frågeställningen.

Vem forskaren är kan också spela en stor roll i hur intervjupersonerna upplever intervjun och vilka svar de väljer att ge (Denscombe, 2017). Det kan påpekas att jag är man, är svensk och har vuxit upp inte långt från platsen. Jag talar med en lokal dialekt och jag har en hel del förkunskaper om både platsen i sig och kommunen. Jag fick ofta frågan om jag var boende på platsen och jag förstod det som att många av de jag intervjuat och samtalat med under studiens gång har varit förvånade över att jag valt att studera just Genarp trots att jag inte bor där eller

kommer från orten. Eftersom många av de personer jag valt att intervjua också varit män så kan mitt kön ha påverkat hur intervjupersonerna valde att bemöta mig. Dock kan faktumet att många förutsatt att jag kommer från Genarp också ha påverkat att olika personer tagit för givet att jag haft kunskap om platsen som jag inte har.

Det är trots det svårt eller till och med omöjligt för mig att veta vilka inre hinder som skulle kunna finnas hos intervjupersonerna under intervjun om dessa inte förts fram. Det viktigaste därför är att så gott som möjligt försöka plocka bort några yttre hinder och underlätta för en öppen dialog.

Ytterligare ett problem är kopplat till vad Habermas (1987) kallar *livsvärlden* och *systemvärlden*. Som forskare utgår jag i intervjuerna från ett teoretiskt ramverk, vilket ofta kan vara komplicerat för intervjupersonerna att helt förstå. Vad som dock kan vara ännu viktigare är att jag också måste följa ett regelverk och en samling normer kopplade till att göra forskning. Samtidigt som jag som forskare bör försöka hålla mig neutral gentemot intervjupersonerna från ett rent forskningsperspektiv så svarar intervjupersonerna ofta med värdeladdade anekdoter och förklarar sina argument genom livsvärlden. Här kan uppstå ett gap där det blir upp till forskaren att sammanfoga dessa två världar på ett neutralt sätt. Det är även utmaning att transformera de normer och teorier som arbetet grundar sig i formen av frågor som intervjupersonerna kan förstå genom sina erfarenheter och världsförståelse. Här uppstår lätt problem och det är viktigt att frågorna kan formuleras på ett sätt så att inte begreppet missförstås eller tas för givet. Det tydligaste exemplet jag stötte på under intervjuerna var i formen av att jag ofta fick ställa om min första fråga vid slutet av intervjun vilket också ofta ledde till ett annat svar när det tydligare hade etablerats begrepp och normer för samtalet.

Genom studiens gång samt genom de intervjuer som jag har genomfört så har min bild av projektet förändrats. Det är genom just denna sortens interaktioner som Innes (1998) beskriver att kunskap kan ta sig in i en plan och ny kunskap kan skapas. Genom att personliga berättelser och argument men också teorier och förklaringar har delats så har nya idéer skapats och gamla förändrats. Det är därför naturligt att tänka sig att likt hur de personer jag har intervjuat har påverkat min kunskapsbild har jag påverkat deras.

Just denna kunskapsproduktion är något som studien har svårt att plocka upp eftersom antalet möten med de olika intervjupersonerna är så få och studien täcker ett så kort tidsspänn.

Om studien hade kunnat följa en längre tid, till exempel från den tidigare workshop som genomfördes i maj 2023 så hade också den kunskapsförändring som skett kunnat följas tydligare.

Etiska överväganden

Eftersom ett antal av de som intervjuades var vanliga medborgare och alltså inte intervjuades i någon offentlig roll skickades samtyckesblanketter till dessa personer. För att bevara de olika intervjupersonernas anonymitet har därför inga namn använts i texten.

Analys

Tidigt i samrådsperioden hade planerarna och LKF ett öppet möte utanför Järnhandeln. Mötet var den 30e november och började vid ungefär 17-tiden. Redan innan mötet började stod en skylt med information på platsen. Affischer hade också satts upp på insidan av fönstren i Järnhandeln. Vid mötets början var det fortfarande ljus ute men mörkret kröp sig snart på. Det var dåligt med belysning och den belysning som skulle funnits fungerade inte. Ett par marschaller sattes istället ut vilket ändå underlättade med att skapa en inbjudande känsla.

Ett kort tag efter den utsatta tiden var det redan ett antal personer på plats. Majoriteten av dessa var äldre som verkade intresserade av att byta villa mot lägenhet. Det var även nu som planerarna anlände. Det framgick då att den politiker som egentligen skulle varit på platsen av någon anledning inte kunde. Planerarna fastnade snabbt i ett samtal med en man som verkade ha många åsikter om lite allt möjligt i orten, bland annat ett konstverk han inte tyckte om.

LKF hade lagt upp lite material på trappan upp till järnhandeln och det var kring dessa som mycket av diskussionerna rörde sig under kvällen. Kvällen var molnfri vilket ledde till att det väldigt snabbt blev kyligt och det kom fram en del klagomål under kvällen på just kylan.

Den fysiska miljön kan vara oerhört viktig för att skapa en demokratisk dialog. I just detta fallet handlar det kanske främst om belysningen och kylan som faller under det Habermas skulle kalla yttre påverkan. Skillnaden från många andra hinder är att dessa är väldigt synliga, även till den nivån att det kommenterades både på plats och senare i intervjuerna.

“Men jag upplevde ju att det var en, det blev en bra diskussion när man var där sen tycker väl jag på ett rent personligt plan ... ett samråd utomhus i mörkret är ju lite, det blev ju lite haltande liksom eftersom ... Det var ju otydligt att det var ett samrådsmöte överhuvudtaget. Det hade varit bättre om man hade haft det inomhus i en upplyst lokal med stor... med mycket mer tydliga markeringar.” (Medborgare A)

Åtminstone för en av deltagarna tycks dessa yttre aspekter alltså ha påverkat möjligheten till dialog. I just detta fallet handlar det även om att medborgare A tolkar att fler kanske hade kommit till mötet vilket han verkar se som något positivt. Det medborgare A är tydlig med att poängtera är dock att detta i stort inte påverkade hur han uppfattade diskussionerna i sig. Att det är mörkt och kallt är hinder som också kan ses som mer enhetliga för gruppen. Problemen var samma för alla deltagarna i diskussionen, även om man kan göra argumentet att det inte måste ha påverkat alla på samma sätt. Samtidigt verkar medborgare A positiv till att mötet skulle ske på just den platsen. Att mötet genomfördes på platsen synliggör för de som var närvarande den fysiska miljön och ger en gemensam grund att bygga argument på. Det var tydligt att medborgarna som besökte mötet hade en koppling till platsen och grundade sina argument i en koppling till miljön omkring dem. Medborgarna använde sig av livsvärlden för att strukturera sina argument och den fysiska miljön blir en grund för medborgarna att ta avstamp i. Dock kan denna förståelse av platsen ibland stöta på problem.

“Vi har ju stadsplanerarögonen på oss, det är liksom stadsplanering på många års sikt, medan medborgaren som kommer, ja men dels så kanske den har synpunkter på dagiset, borde inte dom ha öppet till sex istället för att stänga halv sex? Eller så är det stadsmiljö för dom men det är det inte för oss för det handlar om papperskorgar och buskar och det har inte stadsbyggnadskontoret hand om.” (Kommunikatör)

När medborgarnas förståelse av platsen stöter på systemvärldens strukturering bildas en konflikt. Även om medborgarna och planerarna befinner sig på samma plats, vid samma tid och under samma externa förhållanden är deras förståelse av platsen baserad på helt olika kunskaper. Bristen på en gemensam kunskapsgrund kan ses som ytterligare ett hinder i den demokratiska dialogen (Habermas, 1984).

Livsvärlden och systemvärlden

Enligt Habermas (1987) uppstår konflikter i kanaler där Systemvärlden tar i anspråk saker som tidigare har varit en del av livsvärlden. I mötet i Genarp använde sig medborgarna av just livsvärlden för att förklara både platsen som diskuterades men också systemet i sig. En förklaring till just detta problemet skulle vara att medborgarna använder sig av livsvärlden och således förstår inte platsen som en unik enhet som går att plocka bort och analysera separat från sin kontext. Det tydligaste exemplet på just det blev själva järnhandeln. Byggnaden sågs ofta av medborgarna som en möjlighet och det var många av medborgarna som hade idéer på just vad man skulle använda den till.

“Ah men jag ville ju höra i deras ord och i deras, med deras tankar om projektet och hur det ska fungera och jag var ju specifikt nyfiken på vad som skulle hända med järnhandeln. För det känner jag, som jag sa tidigare här att det är ju det som kommer ge tillbaka någonting på ett helt annat sätt än det andra liksom (Bostäderna).” (Medborgare A)

Järnhandeln som en historisk byggnad blir en naturlig punkt för medborgarna att väva in platsen i landskapet. Det finns en koppling till platsen men det blir också en möjlighet att ta ett steg tillbaka och se platsen som en del av orten snarare än som en frånskild yta. Det blir då lättare att förstå hur en persons koppling till platsen kan vara sådan att just skolan eller soptunnorna kan tyckas vara en del av platsen. Problemet är att samrådet som en del av detaljplanen inte effektivt kan bemöta dessa frågor. Jag frågade därför varför de tror att medborgarna ställer sådana frågor? om det var problematiskt? och om ifall det fanns någon lösning?

“Orsaken skulle jag gissa beror på en uppfattning att det gäller att ”passa på” att ställa frågor när någon från kommunen är på plats och att de flesta från kommunen har koll på allt som händer / har hänt i det aktuella området. Problematiskt tycker jag inte att det är men däremot visar det på en brist i tydligheten hur man tar kontakt för att göra sin röst hörd eller ställa en fråga. Helt enkelt en demokratiaspekt som skulle kunna förbättras.” (Planerare)

Att systemet inte effektivt kan bemöta de frågor som läggs fram av medborgarna gör det väldigt svårt att föra en öppen dialog mellan medborgarna och planerarna. Habermas (1987. 346)

identifierar detta med hur staten använder lagen för att påverka hur och på vilka sätt medborgare kan delta i den politiska debatten. Följdfrågan blev därför hur de går tillväga för att besvara sådana frågor som inte rör just den aktuella planen?

“Det normala i fallet med frågor utom aktuell plan är att berätta för den som ställer frågan hur man i text skickar in den till stadsbyggnadskontoret via formella kanaler (email eller e-tjänst)!”
(Planerare)

Det är även så att alla yttranden om planen som medborgarna har ska skickas in via mejl för att sedan sammanställas av kommunen. Anledningen till detta som jag fick från kommunen är först och främst att det blir väldigt svårt för planerare på plats att hålla koll på allt man ska ta med sig från mötet. Det blir också en möjlighet för andra som inte deltog på mötet att uttrycka sina åsikter. Samtidigt medger också kommunen att övergången från ett samtal till ett mejl kan tappa information.

“Nä, men det är ju jättemånga som faller bort där (när man ska skicka ett mejl). Man har sin åsikt i huvudet där och då sen orkar man inte när man kommer hem. Sen kan ju jag tycka att, det är ju inte heller bättre än att Kalle på plats säger att jag löser det åt dig och sen tappar Kalle bort den där lilla gula post it lappen som han skrev ner det på ... vi kanske ska bli bättre på att säga att okej det är inte jag som hanterar den här frågan men kom så går vi till datorn här också skriver vi in det tillsammans i felhanteringssystemet.” (kommunikatör)

För kommunen blir detta ett problem. Om vi utgår från Habermas blir detta dock ett tydligt exempel på hur systemvärld tar i anspråk livsvärlden. Diskussionen har en möjlighet att vara kommunikativ och den skapar en plats där medborgare och planerare kan mötas i en dialog och en samförståelse kan uppstå. Eftersom systemet, i detta fallet kommunen, dock vill kunna strukturera och kontrollera informationen så ändrar de möjligheterna för medborgarna att kommunicera till den nivå som är mest logisk för systemet men inte för medborgarna. När detta händer utövar systemet en sorts kontrollerande makt över medborgarnas handling. Samtidigt skapas ytterligare en punkt där förståelsen av processen kan bli problematisk för medborgarna. Under denna samrådsprocessen kom några sådana upp.

Kommunikativa problem

Habermas kommunikativa dialog grundar sig på att det finns en samförståelse hos deltagarna i en diskussion. Vad som dock blir tydligt i fallet av just detta samrådet är att de argument som används ofta kan röra begrepp som kan vara svåra för vissa deltagare att greppa. Dessa begrepp grundar sig i systemvärlden och ofta i en avancerad förståelse av processen. Problemet är att det ofta kan vara svårt att beskriva begreppet genom ett språkbruk som inte grundar sig i systemvärlden eftersom det är inom det systemet som begreppet agerar.

(Samtalet rörde ett träd som hade plockats bort)

“Det nämns ofta att ja, det kan höja översvämningsfara och det pratade vi med planeraren faktiskt rätt mycket om, ja just det, det var kommunens som vi pratade mycket om. Ja alltså hur det hanteras, ja men ... typ regnvattenavstånd ... ja men det pratade vi lite om.” (Medborgare B)

I just detta fall stöter medborgaren på ett problem i formen av ett träd som beskrivits som skyddsvårt men som sedan plockats bort (Lunds kommun. 2023). För en som inte är insatt i systemet tycks händelseförloppet mycket ologiskt men eftersom förklaringen också grundar sig i ofta komplexa fenomen såsom dagvattenhantering så blir det svårt för medborgaren att ifrågasätta argumentet på en likvärdig nivå och att ta till sig den förklaringen som planeraren ger. Det är tydligt att detta är ett problem även från kommunens håll.

“Ja men det finns kanske inget självklart fack, eller man har en åsikt utifrån sin egen situation och vi bemöter med argument som man inte har en möjlighet att förstå, vi börjar prata om dagvattenhantering eller markförorening eller täthet och hållbara transporter. Vi har ju vårt sätt att se på saker och faktiskt kompetens, yrkesskickligheter som inte är så himla lätt att vara pedagogisk kring.” (kommunikatör)

Om vi utgår från Habermas måste det dock finnas utrymme för dessa argument att hanteras om dialogen ska kunna bli demokratisk. Det betyder dock inte att planerarnas kunskap är onödig utan snarare att planerarnas förståelse av platsen måste kunna bemöta medborgarnas argument och inte utesluta dem. Genom att alla argument får mötas kan också ny kunskap skapas.

“Vi snackade med, jag kommer inte ihåg hennes namn direkt, från LKF och hon var ju väldigt mottaglig och dom var ju tydligt intresserade i att prata med oss också. Dom hade med lite material på plats som vi hade inte sett innan. Det gjorde vissa saker mycket mer tydliga, mycket mer än det materialet som var tillgängliga för oss, som vi visste om i alla fall. Jag tror vi fick många svar. Jag har också förstått lite bättre att det är ju ett tidigt fas av projektet så att mycket kan fortfarande förändras. Så jag är inte helt säkert nu vad exakt säger detaljplan, hur kommer det påverka dom här kommande 10 åren, såna saker. Men det förklarades ju lite grann men det var mycket information. Så ja, jag tror att jag fick många svar men det är också ganska mycket att ta in såklart, det är rätt stort projekt och det kommer ju påverka oss, vi är mindre oroliga skulle jag säga.” (Medborgare B)

Även om mötet inte möjliggjorde en fullständig förklaring så har den lett till att en ny förståelse har skapats och en som också delas av olika parter.

“Men jag tycker att jag fick bekräftat en del saker som jag hört sen tidigare men från fler, jag fick träffa dom grannarna som bor närmast intill som jag inte har träffat tidigare. Det tyckte jag var väldigt värdefullt att höra, liksom vad dom tycker är det viktigaste.” (LKF)

För LKF är inte denna information alltid ny dock. Genom att informationen arbetas in över tid genom kommunikation ökar gradvis förståelsen hos de olika aktörerna. En samförståelse skapas i just kontakten mellan systemvärlden och livsvärlden som kan ge mer utrymme för dialog. Mötet kan då ses som en förlängning av den process som arbetats fram sedan 2016 när kommunen började arbetet med fokus Genarp (Lunds kommun, 2018). Vid de ursprungliga mötena etablerades en rad punkter som var viktiga för medborgarna. En av dessa har över en lång period varit just centrumutveckling. Genom dialogen med kommunen har medborgarna också fått ett eget intresse i att utveckla orten. För att kommunen och regionen ska utveckla ortens infrastruktur genom till exempel bättre kollektivtrafik och en vårdcentral som är öppet längre måste ortens befolkning växa. Argumenten om befolkningstillväxt och nybyggnation kan lättare kopplas till kollektivtrafiken som genomgående varit en central fråga för ortens befolkning. Genom att argumentet arbetas in över tid och genom just diskussion blir det accepterat som “sant” mellan de olika parterna. Habermas ger oss en förklaring för hur detta argumentet kan passa in i systemvärldens utveckling. När den praktiska demokratiska makten hos medborgarna

minskas tvingas de att strukturera sina argument längs systemvärldens kanaler. Ett problem som tidigare har berört livsvärlden tas i anspråk av systemvärlden när medborgarnas interaktion tvingas interagera med det byråkratiska systemet (Habermas, 1987. s351).

En av de aktörerna som har lagt fram just detta argumentet är byalaget. Byalaget har regelbunden kontakt med politiker och tjänstepersoner vilket tillåter dem att bland annat skapa kontakter med de politiker som är styrande i Lund.

“Sen inom byalaget så gör vi så att vi bjuder ut dom styrande politikerna, det blir väl i princip fyra gånger om året så träffas vi, och nu denna gången så ska vi träffas i februari men då är det Anders Almgren och vad heter han moderaten nu ... Törnblom. Så då kommer dom ut med lite tjänstemän och så sitter vi ner och snackar om vad vi tycker och tänker och sen hur vi kan mötas på vägen alltså. Vi har ett bra samspel med dom, men sen är det så att säger vi ingenting inom byalaget så många gånger så trillar det mellan stolarna så man måste liksom vara på hugget hela tiden och lyssna av vad kan vi göra och vad kan vi förbättra va.” (Ordförande Byalaget Genarp)

Genom att träffa politiker och tjänstepersoner regelbundet kan man såsom Healey (1999) beskriver det bygga in kunskap i institutionerna. Genom regelbunden kontakt med politiker och tjänstepersoner byggs kunskapen om Genarp som ort och byalagets intressen in i både det politiska och byråkratiska arbetet. Något som också är intressant är att byalaget är tydliga med att det handlar om samförstånd och diskussion. Det är viktigt för dem att man “möts på vägen”.

Byalaget var bland annat delaktiga tidigt i planeringen av Borgen 24.

“Ja LKF har varit väldigt tillmötesgående här va, vi har varit inbjudna och vi träffade VDn och vi har träffat, jag vet inte vad han har för roll men han är väl typ nån projektledare för all nybyggnation och sånt inne i Lund. Så där var jag inne med en av kollegorna i byalaget och träffade dom och dom har visat upp och varit förståeliga på alla sätt och vis så dom har varit väldigt tillmötesgående.” (Ordförande Byalaget Genarp)

Enligt Habermas kan byalaget beskrivas som en reaktion på att systemvärlden tagit i anspråk allt större del av livsvärlden. I praktiken förklarar byalaget det genom den decentralisering som skedde under 70-talet när Genarp blev en del av Lunds kommun. När makten flyttades upplevde medborgarna att mindre fokus lades på Genarp. För att åtgärda problemet använder byalaget sin

tid och sina resurser för att påverka politikerna genom samtal. I ett system där kommunen själva för en dialog med medborgarna och där medborgarnas röster blir hörda och tas i anspråk behövs inte byalaget vilket dom själva också antyder.

“Men i en värld som skulle vara allra bäst det är ju att det inte skulle behöva vara ett byalag utan det skulle fungera ändå att man tänkte, för Lund har ju varit så väldigt många gånger att man tänker själva Lund och man glömmer att man har dom här östra delarna.” (Ordförande byalaget)

Men även om byalaget har utvecklat en större kunskap betyder inte det att alla medborgare har lika lätt att förstå materialet.

Att förstå materialet

Innan ett samråd på ett detaljplan tar kommunen fram en stor mängd material. Däribland finns bland annat en plankarta och en planbeskrivning. Detta materialet ger en överblick över arbetet och är styrt av plan och bygglagen (PBL). Under mötet den 30 november presenterade kommunen bland annat detta material i form av utskrivna kartor till medborgarna. Samtidigt presenterade LKF en rad skisser på hur man tänker sig att platsen kommer att se ut. Men att förstå hur materialet hänger samman kan ibland upplevas som komplicerat för medborgarna.

“Oklart för mig då var hur mycket var då LKF:s nuvarande, vad ska man säga, fantasi och hur mycket är verkligen detaljplan och hela processen är ju inte riktigt tydlig för mig alltså. Jag har förstått att det kommer ta ett tag till och att det finns tillfällen att lämna synpunkter.”

(Medborgare B)

Medborgaren, som inte alltid har en djup förståelse av vad en detaljplanekarta är och exakt vad den säger, presenteras med två olika material över hur platsen kommer utvecklas. Den ena är plankartan vilket är ett ofta mycket tekniskt dokument som kan vara utmanande för medborgarna att förstå men som också är bindande. I kontrast till detta står, i detta fallet LKFs, skisser vilket visar en mycket mer detaljerad och illustrativ bild av platsen.

“Men det vi gör när vi trycker upp om vi har gjort en skiss det är ju att vi alltid är väldigt väldigt tydliga med att det här är ett preliminärt underlag så att vi inte lovar någonting och kan vi så

skriver vi gärna ut något det också men det är alltid preliminära och det är bara skisser så vi går aldrig ut med och säger att detta är en ritning.” (LKF)

Samtidigt vill inte LKF säga för mycket med de skisserna man visar. Processen är trots allt inte färdig och det finns en förståelse av att eventuella köpare kan känna sig lurade av en skiss som blir väldigt annorlunda. Just LKFs mål är också något som kan skapa ett dilemma. Även om LKF är ägt av kommunen så har de som ett företag ett intresse av att tjäna pengar. De skisserna man visar är i grunden till för att sälja in det huset man planerar att bygga. Det är alltså inte bara för medborgarna att förstå vad plankartan bestämmer och hur mycket av skisserna som faktiskt kommer att bli av utan det blir även en uppgift för medborgarna att förstå hur dessa två aktörerna hänger ihop. För Habermas är både LKF och kommunen en del av systemvärlden och drivs respektive av pengar och makt. Men när LKF som ett kommunalt företag står i kontrast till kommunens tjänstepersoner kan det bli svårt att identifiera vilka intressen som är pengar och vilka som är makt. I denna relation osynliggörs lätt många av de relationer som Habermas (1987. 351) beskriver i och med medborgarnas klientroll. Livsvärldens beskrivning av kommunen som en politisk aktör blir otillräcklig för att beskriva det komplexa spelet mellan pengar och makt som är interaktionen mellan LKF och planerarna. Samtidigt kan medborgarna genom mötet få en bättre inblick i hur systemet fungerar genom att samtala med de personer som är delaktiga i systemet och på så sätt föra in systemvärldens förklaringar tillbaka in i livsvärlden.

Men även om samtalen kan underlätta så kvarstår det att materialet ibland kan uppfattas som komplicerat

“För materialet självt följer ju en struktur som, det är inte gjort för att någon som jag ska läsa det. Vet inte om du frågade om det sen men det upprepas ju mycket saker om och om igen och vissa saker dyker upp bara på ett ställe så för att få en helhetsbild måste man läsa ganska mycket, stryka ganska mycket. Det är ju ingen höjd att läsa igenom detta typ, det är inte skrivet för att hej grannen, det här kommer hända bredvid dig. Och det förstår jag också, det är ju bra att, jag tycker det är bra att man har tillgång till dom här tekniska, typ processtekniska dokumenten men en tydlig sammanfattning som man kan lita på är ju också skönt.” (Medborgare B)

Medborgaren i detta fallet uppfattar inte materialet som riktat till dem. Materialet är en del av systemvärldens anspråkstagande av platsen och gör anspråk på en plats som medborgarna annars

förklarar genom sina uppfattningar av den. I detta fallet handlar det till exempel om att man har sett platsen utvecklas under en period när byggnader och träd rivits och plockats bort. Att sedan läsa ut den bild av verkligheten man har i det dokument som kan tyckas vara onaturligt strukturerat leder till en konflikt. Det blir svårt för medborgarna att själva förstå vad det är som händer.

“Där handlar det ju mer om, jag förstår inte riktigt, jag kan inte läsa den här planhandlingen som är ganska, ja men den är komplicerad, den är inte för alla att förstå den så då kan man ju komma och träffa planerarna och få det förklarat för sig. Och då är det ju inte dialog i egentlig mening utan då är det ju mer information och pedagogik.” (kommunikatör)

Om planerna egentligen bara är där för att svara på frågor och förklara den komplexa texten som de har producerat blir planerarens roll något paradoxal. Planerarens uppgift blir alltså att förklara, på ett sådant sätt så att medborgarna kan ta till sig det, ett dokument som på grund av hur systemet är uppbyggt är strukturerat så att det blir komplext för medborgarna att förstå det. Om detta är planerarens uppgift med mötet skulle det vara lika effektivt att ändra texten eller skriva ytterligare ett utskick som informerar på ett mer åtkomligt sätt. Om vi dock tar en Habermasisk synvinkel så blir inte mötet enbart en plats för någon att förklara. Genom att medborgarna får en möjlighet att bemöta och ifrågasätta det planerarna beskriver så ger det en möjlighet till en kommunikativ dialog. I det läget har mötet förändrats från manipulation till att kunna bli kommunikativ. I mötet skapas därför också en möjlighet för kunskapen att röra sig i flera olika riktningar, inte bara från planering till medborgaren utan även åt andra hållet samt ger en möjlighet för en gemensam förståelse att skapas. Att förstå mötet endast som en plats för planerarna att förklara projektet kan då bli direkt kontraproduktivt ur Habermas förståelse. Detta genom att planerarnas utgångspunkt förändras från en kommunikativ till att bli målinriktad. Detta kan tolkas som att planerarens kunskap blir oviktig. Innes (1998) menar dock att planerarens kunskap fortfarande kan vara viktig bara att de även måste kunna bemöta och ta till sig den kunskap som medborgarna förmedlar. Att diskussionen är demokratisk för Habermas betyder inte bara att medborgarna ska bestämma utan att argumenten som läggs fram ska kunna diskuteras och testas. Genom att de får testas i till exempel ett möte mellan medborgarna och kommunen så kan medborgarna få en möjlighet att kritisera kommunens arbete och genom

diskussion förstå de argument som läggs fram. På så sätt nås en gemensam förståelse eller “sanning” som är baserad på just samförståelse istället för systemets vetenskapliga kunskap.

Det betyder dock inte att plandokumentets komplexitet är oproblematiskt för Habermas. Att kunskapen inte är lika fördelad skapar likväl problem med att praktiskt kunna uppnå en demokratisk dialog. Inte minst är det ett problem när den process som medborgarna möts av hela tiden blir mer komplex.

“Detaljplaneprocessen är ju ganska komplex och den ska ju vara demokratisk och det tar ju sin tid när den ska vara det sen är det ju också väldigt många utredningar som ska göras och antalet utredningar som ska göras byggs ju på hela tiden allt eftersom åren går så kommer det nya saker som det behövs göras utredningar kring så den blir ju kontinuerligt förlängd och mer komplex kan man säga, detaljplaneprocessen.” (LKF)

Habermas beskriver just denna utveckling som något som skapar problem mellan systemvärlden och livsvärlden. Att systemvärlden tar i anspråk saker som tidigare har varit en del av livsvärlden. Detta blir tydligt i just detaljplaneprocessen eftersom många av medborgarna endast stöter på processen ett fåtal gånger i sitt liv. Vad som uppfattas som en långsam utveckling för planerarna eller LKF kan bli väldigt plötsligt för medborgaren. Varför agerar då kommunen som den gör?

Makt och pengar

För att bättre förstå varför de olika aktörerna agerar som de gör mot varandra kan det också vara intressant att förstå vilka krav kommunen egentligen har kring samråd. PBL specificerar hur kommunen ska gå till väga för att agera i ett samråd. PBL nämner att samrådet ska verka för att “få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan” (PBL 2010:900, 5 kap 12§). Kommunen har alltså en uppgift enligt lagen att skapa ett bra underlag. I praktiken beskriver planerarna arbetet på mötet så här.

“Målet är att låta allmänheten få en möjlighet att ställa sina frågor / få svar och kunna diskutera på plats med ansvariga & kunniga representanter som vet det allra mesta om det aktuella uppdraget / projektet.” (planerare)

I praktiken betyder det att medborgarna inte alltid har lika stor chans att påverka den planen som man diskuterar.

“För det är liksom inte schysst mot dom att säga att kom och tyck till och vi lyssnar och du kan påverka när kanske det allra mesta faktiskt är bestämt och avgjort redan... det blir falsk demokrati av det.” (kommunikatör)

Medborgarens praktiska förmåga att utöva politisk makt förminskas. Habermas identifierar detta med välfärdsstaten. Välfärdsstatens byråkrati gör medborgaren till en klient. Genom att i praktiken “betala” medborgarna genom i detta fallet infrastruktur i form av boenden så rättfärdigar den också att förminska medborgarnas förmåga att utöva politisk makt (Habermas 1987, s350). Kommunen är beroende av ett ekonomiskt intresse hos marknaden. Kommunen i sig har inte samma ekonomiska makt som LKF i detta fallet och måste använda sig av lagen för att utöva makt och uppehålla medborgarnas klientroll gentemot kommunen till skillnad från marknaden som gör det genom en konsumentroll (hyresgäster). Trots det finns det ett intresse hos både LKF och kommunen att faktiskt arbeta för en dialog med medborgarna.

Att mäta dialogen

Arnsteins trappa över medborgardialog kan ge oss en insikt i just hur mycket inflytande medborgarna faktiskt har i relation till kommunen. Habermas teori ger oss ett bra underlag för att förklara varför dialogen ser ut som den gör och att försöka förstå de olika aktörernas agerande men den gör ett sämre arbete av att kvantifiera dialogen. Genom att vända oss till Arnsteins trappa blir det tydligare just hur väl dialogen faktiskt fungerar.

I intervjuerna finns en tydlig skillnad i vilken nivå av medborgardialog som de olika aktörerna upplever att dialogen sker på. Kanske mest intressant är att tjänstemännen ser dialogen som mindre interaktiv och på en lägre nivå än vad alla de andra intervjupersonerna gjorde.

“Det finns ju liksom olika metoder för att uppnå olika saker. Just det där att är det bara informera vi ska göra? Ja men då kanske man skickar ut någonting eller man annonserar eller man sätter upp affischer eller vad det nu är för någonting. Men är man i den delen av processen där man

verkligen har nytta av kunskap och åsikter från dom som berörs då får man ju kanske använda andra sätt. Då kanske man sätter upp fokusgruppsmöten eller vad det nu kan vara istället. Så att man hela tiden tänker efter, vad är det man vill ha för någonting, vad vill man ha ut av mötet med dom här medborgarna.” (kommunikatör)

Kommentaren beskriver två olika nivåer av Arnsteins steg. Den första delen är vad Arnstein skulle kalla information. Användningen av affischer och annonser betyder att informationen endast rör sig på ett håll och medborgarna får i mycket liten grad en förmåga att tycka till. Även om Arnstein ser denna nivå som viktig så blir det problematiskt om det stannar på denna nivå. Information är också en av de absolut lägsta nivåerna på trappan och är det första steget i det Arnstein kallar symboliskt medborgardeltagande.

Citatets fortsättning tyder dock på en högre nivå av medborgardialog i form av det Arnstein kallar konsultation. Medborgarna ges en möjlighet genom till exempel fokusgrupper att tycka till men det finns inget krav på att kommunen faktiskt måste ta i anspråk deras åsikter.

I intervjun med kommunikatören kom det även fram att kommunen använder sig av en egen form av medborgardialogstrappa (Wolf & Kling Gutenwik, 2020). Kommunens trappa har de följande nivåerna:

- Traditionell information
- Utökad information
- Kommunikation
- Omfattande kommunikation

Tillhörande dessa steg är en rad exempel på aktiviteter för att uppnå de olika nivåerna. Stegen kan ses som en något förenklad variant av Arnsteins trappa som varken har med de lägsta eller de högsta nivåerna som Arnstein identifierar. I dokumentet ges heller ingen längre förklaring över exakt vad de olika nivåerna betyder. Något som är intressant är att ingen av de exempelaktiviteter som ges uppnår den högsta nivån på kommunens trappa.

“Ja, jag skulle säga att vi är aldrig där. Vi kallar det dialog men i större delen av vårt arbete så pratar vi faktiskt om kommunikation.” (kommunikatör)

Det är tydligt att tjänstemännen har en bild av att det är svårt att nå de högre nivåerna av medborgardialog. Det är därför intressant att se att många av de andra aktörerna som intervjuades om samrådet menade att medborgarna hade ett större inflytande.

“Alltså idag upplever jag det och jag tror dom har sagt det ett par gånger för vi brukar ju ha inför valet och sånt så brukar vi anordna en valdebatt här ute och då sitter ju alla politikerna här och då har dom ju många gånger sagt att Genarps byalag det är väl det som är mest effektivt till att ligga på hela tiden och dom lyssnar på det men sen är det men när det kommer in med en massa grejer och dom ska dra det i kommunfullmäktige och sådant så många gånger så kan våra frågor dom kan ju ligga långt ner så dom hinner inte med dom va.” (Ordförande byalaget)

Genom att medborgarna i formen av byalaget kan ta faktiska initiativ i planeringen ökar inflytandet gentemot det som kommunikátören beskriver. Från byalagets perspektiv handlar dialogen snarare om det Arnstein kallar blidkande. Medborgarna får här ta större plats i den faktiska beslutsfattande processen och deras åsikter kan föras fram mycket bättre.

“Men det har blivit bättre med det att man har börjat lyfta upp dom men delvis har det ju varit att vi har haft för lite politiker från här ute som har suttit med i Lund. Men nu har vi fått lite yngre människor som har gått med och som kan vara med och påverka på ett annat sätt. Och sen samarbetar vi ju en hel del med Veberöd som fungerar bra med deras byalag där ute också, så det har väl hjälpt oss mycket också.” (Ordförande byalaget)

Man skulle till och med kunna argumentera för att medborgardialogen såsom den beskrivs och drivs av byalaget uppnår den nivån som Arnstein kallar partnerskap vilket är den första nivån som hon kallar “medborgarmakt”. Medborgarna har organiserat sig i en organisation som också har en faktisk påverkan på planeringsprocessen, i detta fallet i form av att man bjuds in och får vara delaktiga även tidigare i processen vilket också är då som kommunikátören beskriver att kommunen faktisk kan ta vara på de åsikter man får in. Makten som byalaget utövar är trots detta endast kommunikativ. De ges ingen makt över eller som praktiskt motsätter sig kommunen eller LKF. Dessa aktörer närmar sig byalaget men de gör det på eget initiativ och inte med målet att förhandla utan snarare att förstå och blidka. Det blir därför något diffust om medborgardialogen

kan kategoriseras som partnerskap. Även LKF verkar i sina uttalanden förstå dialogen som det Arnstein kallar blidkande.

“Ja vi lyssnar ju när vi träffar folk och vi läser och tittar på dom yttranden som har kommit in och sen är ju, en detaljplaneprocess är ju en avvägning mellan väldigt många olika intressen så det som myndigheter skickar in och organisationer och ledningsägare och enskilda privatpersoner alltihopa måste avvägas mot olika intressen. Så vi tar med det som en del i den stora helheten och väger mot andra intressen.” (LKF)

Samtidigt som man säger att man balanserar dessa olika yttranden mot varandra blir det tydligt att alla intressen inte kan tas med. Medborgarna får makt men den är i slutändan ändå sekundär till den makt som kommer från de förtroendevalda. Att balansen mellan medborgarnas faktiska förmåga att påverka och den representativa demokratins krav på makt ovanifrån skapar ett demokratisk dilemma är något som även tidigare forskning har kommenterat (Wänström).

Slut

Slutligen kan denna studien ses som ett exempel på att Habermas teori om systemvärlden och livsvärlden kan fungera som ett bra verktyg för att förklara de problem som uppstår i dialogen mellan å ena sidan kommunen och byggaktören och å andra sidan medborgarna. Utifrån Habermas teorier går det att tolka dessa problem som främst ett resultat av de strukturella konflikterna som är inneboende i relationen mellan systemvärlden och livsvärlden. Om så är fallet kan analysen i denna undersökningen appliceras även på andra sådana fall.

Likt tidigare forskning (Wänström, 2009) identifierar den ett problem med just informationsfördelningen i samrådsprocessen. Kommunikativ planering kan dock ge en möjlig lösning i formen av att kunskap får bäddas in över tid. Detta är också något som undersökningen ger en svag antydning till i formen av byalagets ökade förståelse och inflytande över en längre period av interaktion med politiker och tjänstemän.

Genom Arnsteins analysinstrument visar studien inte bara på att medborgardialogen har svårt att nå högre nivåer av medborgardeltagande utan även att det finns olika förståelse hos de olika parter i vilken möjlighet man har att påverka.

I just fallet av mötet den 30 november i koppling till samrådet om Borgen 24 blir det, speciellt fränkopplat den bredare kontexten av det tidigare arbetet med bland annat Fokus Genarp, svårt att se diskussionerna som särskilt kommunikativa ur en Habermasisk tolkning. Möjligheten till en demokratisk dialog hindras av att medborgarnas möjlighet att faktiskt påverka planen blir förhållandevis liten. Den påverkas också av att medborgarna inte alltid har en möjlighet att bemöta argument från planerarna och bostadsbolagets håll eftersom de inte har en jämlik kunskapsgrund. Även yttre faktorer såsom väder och ljus kan ha påverkat förmågan hos deltagarna i diskussionerna att delta obehindrat.

Eftersom samrådet är en del av den längre detaljplaneprocessen, vilket i sin tur har varit en del av en längre process i fallet av Genarp så hindrar det att undersökningen ger en fullständig förståelse av utvecklingen som skett kring och under samrådsprocessen. Framtida forskning hade till exempel kunnat fokusera på hur information skapas och bäddas in genom samtal mellan medborgare och kommunen. Sådan forskning hade kunnat följa processen från ett tidigare stadium och genom upprepade intervjuer få en bättre förståelse för hur information utvecklas i samtal. En sådan studie hade kunnat praktiskt testa om de indikationer som undersökningen ser på detta område faktiskt kan påvisas eller ej.

Diskussion

Wänström når i sin diskussion en slutsats om att den relation som finns mellan representativ demokrati och deliberativ demokrati i Sverige gör det väldigt svårt för en effektiv deliberativ demokrati att fungera. Eftersom makten officiellt sett ligger hos de förtroendevalda politikerna kräver det nästan, vilket byalagets ordförande också pekade ut, att det finns politiker från närområdet som kan representera lokalområdet i det beslutsfattande organet. Att föra en dialog direkt med medborgarna blir effektivt svårt och kan lätt resultera i att det från en kritisk synvinkel blir en form av falsk demokrati eller manipulation.

Samtidigt är det också tydligt att de medborgarna som faktiskt tar sig tiden att närvara och uttrycka sina åsikter kan få ut mycket av mötet och de intervjupersonerna jag stötte på under denna undersökning var mycket positiva, speciellt till att få en bättre förståelse och att få någon som lyssnar på ens klagomål. Det går också att se att det finns ett intresse inte minst hos

LKF att faktiskt använda den dialogen man hade med medborgarna för att bygga något som de också uppskattar.

Det är dock här som den kommunikativa planeringen blir problematisk då det i detta fallet går att se dialogen mellan medborgare och LKF som ett neoliberalt verktyg (Sager, 2018). Planerarna måste här inta en kritisk roll och agera för att medborgarna på ett bättre sätt ska kunna bemöta LKF. Planerarna sitter på en enorm mängd information och det är viktigt att denna också används för att skapa en kommunikativ diskussion. Planerarna och den kunskap de väljer att delge har en påverkan på hur medborgarna och politikerna kommer att uppfatta platsen och således hur de kommer att interagera med i detta fallet LKF. Kommunikativ planering kan på så sätt hjälpa till att skapa en demokratisk dialog men det system som planeraren befinner sig inom kan motverka just den dialogen.

Slutligen har det framgått i undersökningen att många av de problem som kommit fram också var kända av kommunen. Denna texten har i vissa fall gett en annan infallsvinkel och förklaring på problemen men det kvarstår att finna lösningar på problemen som på ett bra sätt kan ta i anspråk de behov som finns hos de olika grupperna. Fortsatt forskning om området hade kunnat underlätta arbetet med att ta fram nya sådana lösningar.

Källor

Arnstein, Sherry, R. (1969). *A ladder of citizen participation*. Journal of the American planning association. 35:4 1969. s216-224.

Denscombe, Martyn. (2017). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur.

Habermas, Jürgen. (1984). *The Theory of communicative action vol. 1: Reason and the rationalization of society*. Boston: Beacon press, 1984.

Habermas, Jürgen. (1987). *The Theory of communicative action vol 2. Lifeworld and system: a critique of functionalist research*. Boston: Beacon press, 1987.

Healey, Patsy. (1999). *Institutionalist analysis, communicative planning and shaping spaces*. Journal of planning education and research. Volume 19:1999. s111-121.

Innes, Judith E. (1998). *Information in communicative planning*. Journal of the American Planning Association. Volume 64:1 1998. s52-63.

Jönsson, Andreas. (2007). *Samråd och deliberativ demokrati: Förutsättningarna för deliberation i samrådet kring Kiruna stadsflytt*. Luleå: Luleå tekniska universitet.

Lunds kommun. (u.å). *Översiktsplanearbete för Genarp Sammanställning av stadsbyggnadskontorets workshop med Genarpsborna 24 maj 2023*. Sammanställt av Charlotte Rader Hägg.

Lunds stadsarkiv. (u.å). *Järnhandeln i Genarp, 1950-talet*.

Lunds kommun. (2018). *Slutrapport fokus genarp*. Lunds kommun 2018-06-15.

Lunds kommun. (2020). *Planprogram för Genarps centrum*. Samrådshandling. 2020-06-25.

Lunds kommun. (2023). *Planbeskrivning detaljplan för Borgen 24 i Genarp*. Samrådshandling. 2023-08-23.

Rikets allmänna kartverks arkiv (1972) *Ekonomisk karta över Sverige. Malmöhus län, Genarp*. Blad: Genarp, 2C3j72.

Sager, Tore. (2018). Communicative planning. M. Gunder, A. Madanipour & V. Watson (Red). *The Routledge handbook of planning theory*. Routledge.

SCB. (1986). *Sveriges kommuner åren 1952-1986: Förändringar i kommunindelning och kommunkoder*. (Meddelanden i samordningsfrågor 1986:5)

Soneryd, Linda. (2007). *Allmänhet, expertis och deliberation. Samråd om slutförvar av kärnavfall*. Stockholm: Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor.

Svenska akademins ordbok. (1964). *Samråd*.

Wolf, E, Kling Gutenwik, P. (2020). *Medborgarkommunikation ... i plan- och stadsutvecklingsarbetet*. Stadsbyggnadskontoret, Lunds kommun.

Wänström, Johan. (2009). *Samråd om Ostlänken: raka spåret mot en bättre demokrati?*

Appendix

Intervju A

□

Ja alltså ... först och främst kanske man ska säga att alltså jag är ju inte riktigt representativ för våran befolkning (Genarp) liksom(.) eftersom jag sysslar med detta och jobbar med arkitektur och stadsbyggnad så blir jag ju ... har ju ett särintresse i detta.

Men jag upplevde ju att det var en, eh, det blev en bra diskussion när man var där, eh, sen tycker väl jag på ett rent personligt plan, att ha en, ett samråd utomhus i mörkret är ju lite, det blev ju lite haltande liksom eftersom ... Det var ju otydligt att det var ett samrådsmöte överhuvud taget. Det hade varit bättre om man, eh, hade haft det inomhus i en upplyst lokal med stor ... med mycket mer tydliga markeringar.

[mhm]

Jag kan ju bara prata utifrån mig själv. ... Jag fattade ju inte att det var ett samråd, att det var där man skulle samlas förens jag kom dit och dessa, alla dessa personer stod där liksom.

[Kanske återkommer till det men, minns du vem du pratade med, I?]

Aehh, alltså jag minns ju att jag pratade med en representant från LKF, Nu råkar jag inte komma ihåg vad hon hette per se så, och sen så pratade jag ju med [Anna] som e stadsbygn., stadsarki... eller *planarkitekt* där, för området och, gud vad heter hon, men [Johanna]. Men [Johanna] känner jag ju sen tidigare, det är ju en gammal student kompis till mig så

[För du har.. Min nästa fråga var, tyckte du det var tydligt vem det var du liksom såhär kommunicerade med eftersom det var både från LKF och, eh, planerarna där liksom?]

Jaaa, men dom var ju noga med att berätta var dom kom ifrån

[Mhm]

Så det tyckte jag var bra.

[Sen va, vad upplevde du var liksom kommunens mål med samtalet, alltså med då att snacka med er?]

Ah men dom ville ju höra vad vi tyckte om planen. Ehh, kändes det som, så det var ju, ehh, så det var ju bra. Det upplevde, det är ju det som ett samråd är till för så det tänkte jag var, bra, alltså att dom hörde, sen var ju jag väldigt tydlig från början med att jag tyckte att den var bra, och då hade dom inte så mycket att fråga om.

[nä men ni stod ändå och snackade ett bra tag]

Ah ja precis, men det var ju för att jag ville ju prata om allt annat, också, eh. Ah nä men det finns ju mycket som, och göra här ute (Genarp) så det finns ju möjlighet till att ha många fler samrådsprocesser här ute.

[Mhm]

Det är också en detaljplan som har, eller alltså, planprogrammet för Genarp har ju stötts och blötts ett par gånger och, just för att det är väldigt många som har haft mycket åsikter så det var ju intressant att prata om liksom vad dom hade kommit fram till där.

[Mhm]

Och där kändes väl planarkitekten lite *trött*.

[Mm. Har du varit med på alltså dom tidigare samrådsmötet, alltså jag vet dom hade workshops och allt möjligt?]

Nej. Det är ju synd (för) det hade jag ju velat va, men det har jag inte haft möjlighet till att vara.

[Nä, och vad kände du om man då ska ta kommunens mål i förhållande, vad kände du var LKfs liksom?]

Ah men LKF:s mål. (De) har ju ett mandat av, kommunstyrelsen att utveckla bostäder, i, och hyres, framförallt hyresrätter och det tycker jag dom driver på bra. Min bild, som ändå är inne i branschen är att LKF är en av dom absolut bättre aktörerna i regionen och om inte i Sverige. Som ändåååå långsiktigt satsar på att bygga fastigheter som dom kan förvalta. Så jag har ett mycket positivt intryck av LKF.

[Hur kände du att det gick när ni snackade kunde... var det en bra förståelse mellan er?]

Ja, det tycker jag, Eh, sen alltså, det var ju mest jag som stod och raljerade om vad jag tyckte liksom, så, ja men det tycker jag tycker dom lyssnade. Kändes som att dom lyssnade liksom. Sen är det ju såklart att dom kan ju inte ta hänsyn alltså, allting jag säger kommer dom ju inte kunna ta hänsyn till för att dom har ju långt mycket mer information om saker än vad jag har.

[Mm]

Alltså om olika delar. Och det är ju väldigt svårt att ... liksom, ehh ... Ah men det är väldigt svårt att förmedla all information som ett sådant här projekt medför i, i en så kort muntlig form liksom. Det är juuu, en ofantlig massa timmar som har ... som har gått in i att förstå platsen och att förstå uppdraget liksom som är väldigt svårt att förmedla bara sådär på stående fot.

[Tycker du, funkar det bra då? Alltså är det rätt medium då om det är så svårt att...]

Alltså, både ja och nej, för jag tycks ju det är viktigt att bjuda in liksom folk att vara med och tycka till och se, sen hade jag kanske tyckt att, från liksom erfarenhet av såna här processer på andra ställen liksom att man kanske ska försöka undvika att bara slänga fram en *planritning* eller en illustrationsplan för det är så himla abstrakt för någon som inte har läst dom, för alltså jag har ju läst flera tusen såna så för mig är du ju så funkar det och så ser det ut liksom. Men att man mer skulle jobba med någon typ av diagram och sådär som vi jobbar med ganska mycket när, som man jobbar med ganska mycket när man pratar mellan arkitekten och fastighetsägaren. Då är det mycket mer så, funktionsdiagram, alltså lite infographics

[Mm]

Om du förstår vad jag menar alltså. Ah så här kommer det här området att fungera. Alltså höjderna är ju sekundära och så, eller höjderna är väldigt viktiga för folk som inte förstår men det är för att dom inte förstår, det är en väldigt taktisk sak för dom att ta fasta på. Ah, hur högt blir det liksom. Men det viktiga är ju egentligen hur kommer en, ett område att *fungera*. *Var* kommer bilarna finnas, *hur* kommer dom att köra, *var* kommer människor röra sig, *var* kommer det vara ljust och *var* kommer det vara mörk, alltså såna saker som egentligen är mer relevanta för grannar och boende än hur det ser ut ovanifrån, det är ju ingen som kommer se det från ett flygplan liksom.

[Mm, Nä men tycker du att det fanns, det finns ett problem , eller vad ska man säga, det finns ett informationsproblem där?]

Ja, det finns ju en, det finns ett gatt mellan dom som förmedlar informationen och dom som ska ta emot informationen i form av kunskap. Om, och liksom att, ohh ja nu ska jag ju vara försiktig med att, men som privatperson så hade jag ju kunnat tycka att det varit bättre för andra som inte är kunniga om kommunen hade kunnat fylla det med liksom bättre information.

[Ja så alltså att man hade försökt vara mer på sidan av att vi ska förklara här än]

Ja precis alltså egentligen hade man ju kunnat bara, alltså om man hade presenterat det i, om man hade presenterat det i en serie diagram istället för bara en plan hade det ju varit betydligt *enklare*.

[Mm]

För det känns, men det är ju också, det är ju en resursfråga liksom. Det kostar ju pengar för att, för arkitektkontoren, att ta fram det.

[Just det, ta lite om, ja allting som har sagts nästan men. Det skulle ju egentligen varit en politiker där också ju, från, eh, byggnadsnämnden. Men han kunde ju inte komma. Tror du att. Hade du känt liksom att samrådet hade haft någon annan effekt om han hade varit där eller?]

Ja?, egentligen så är det ju viktigt att politikerna är där eftersom det är byggnadsnämnden som bestämmer, hur saker ska bli och hur saker ska. Och det är ju dom som också kan säga

nu tar vi ett omtag här. Det gör ju inte en planarkitekt. Så det är ju klart att det viktigaste är ju att dom dyker upp, sen är ju dom privatpersoner så det ju tufft liksom, det är ju tufft att få någon över huvud taget att dyka upp så efter arbetstid. Så i alla fall om det ska vara på det, alltså det beror ju helt på vilka aktörer det är liksom.

[nä för det blev väl, planerar kan ju inte alltid ta tillvara på information på samma sätt, eller dom har ju inte samma makt att göra något]

Dom har inte mandatet att förändra utan dom kan ju bara ta med sig åsikterna och så okej, och sen så måste dom ju stämma av det på sitt håll och då är det ju inte säkert att det får samma gehör som om det faktiskt är en politiker som är där.

[Som sagt är du ju kanske lite mer kunnig än varje person men, var det saker som du ändå kände liksom såhär att här dyker det upp något dom förklara som är lite svårt att förstå eller liksom otydligheter i...]

Jaa, alltså det är ju just det att det var ju otydligt när dom bara försökte förklara utifrån en planritning. Alltså när dom bara visar en plan att såhär ska det se ut, det tycker, ja inte ens jag kan ju avläsa hur många våningar det är om det inte står eller på något sätt framgår. Det är ju väldigt abstrakt liksom då bara , ah ja men, så här stora kommer dom vara men. Alltså så förstår du vad jag menar liksom, det är ju, det är ju mer det som var otydligt, man var ju tvungen att fråga sig till utformningen.

Pratar över varandra

Sen visade dom ju en flygvy tror jag, Och den, när man fick se flygvyn så var ju det bättre. Men det är ju också lite bättre, om jag ska försöka tänka mig in i någon som inte kan alls så är ju det fortfarande väldigt abstrakt också.

[Men du kände att ni, man var tvungen att ställa frågor till dom för att få ut någonting. än att dom...]

Aa, lite så men sen, men det är svårt att avgöra om det var på grund av att jag var så ralierande och att dom då blev passiva eller om det var på grund av att dom var passiva det, så. Det är svårt att avgöra i just detta fallet.

[Dom diskussionerna du hade, kände du att dom liksom var, givande, att du fick gehör för det du sa och...]

Absolut

[Mm]

Dom kändes väldigt intresserade framförallt hon från LKF kändes väldigt intresserad så att så det var ju kul att prata med henne

[Har du skickat in några åsikter om planen?]

Nej, det tror jag inte jag har gjort faktiskt. Det borde jag kanske ha gjort. He. Jag vet inte om samrådet är slut men

[Nä du har till trettionde så]

Ah då har jag nio dagar på mig

Talar över varandra

[Är det något du tänker göra]

Ah men nu när du säger det kanske jag gör det, det beror lite på i mån av tid men , eh, egentligen så har jag inte så mycket åsikter om planen per se, jag tyckte den var ganska fin liksom men jag tycker mer att dom borde satsa på hur dom ska aktivera järnhandelshuset, och liksom att det kommer vara ganska viktigt för byn i sig, för alltså det är den delen av kvarteret som kommer ge tillbaka någonting till byn. Och det är väl, jag tycker det är viktigt att det ska framgå hur det kommer (att) utvecklas.

[Mm, juste, läste du på någonting om planen innan, alltså läste du dom här utskicken som] Skakar på huvudet

[Nä, nä]

Inte alls. Det borde jag ha gjort också men det, äh det blev inget med det.

[Fick du brev hem då i brevlådan om att det skulle vara?]

Jaa, precis så var det, och sen tror jag dom annonserade det på facebook och så. Det var ju, det var ju så jag fick reda på det.

[Mm, men du vet var man skulle få tag på sådan information, alltså liksom plan, vad heter det]

Mmm. Ja men det är bara det är på kommunens hemsida och googla sig till det liksom så det. Men så det är ju viktigt att dom annonserar det. för det är så många sådana processer igång så det är helt omöjligt att ha koll på när nå saker går ut och så

[Det var ju det, jag tror, om man inte fick brevet så tror jag tiden stod bara djupt ner i dokumentet]

Precis, och de är ju jätte abstrakt, och det, jag tycker att i dessa tider så är den digitala annonseringen jätteviktig

[Mm]

Alltså att man, Men det kräver ju ganska mycket av kommuntänstemännen också att dom behöver leta reda på dom lokala facebookgrupperna då i detta fallet liksom, och att annonsera där. Sen så tycker jag väl att dom annonserade en gång. Dom borde ha annonserat kanske två tre dagar innan för att nu var det ju väldigt, tror jag det var väldigt många som bara såg det för två månader sen och så tänkte dom, ah ja men det ska jag gå på men sen bara försvann det liksom.

[Men eh så dom, det var alltså någon form av lokal genarps facebookgrupp då eller?]

Precis, (dubbelkollar sidan för att se när det var)... 19e september annonserade dom det. Jag kommer inte ihåg ... (diskuterar när samrådet var, 30 oktober, alltså lite mer än en månad.)

... Det blev ett jävla liv i den lokala facebook gruppen också. Men det blir det ju om allt.

[Men där var liksom en lång, eh. diskussion under eller?]

Ah lång, men 29 kommentarer... Mycket liksom, lite högt och lågt kan man väl säga.
[(berättar om tidigare intervjuer med byalaget) Då fick jag ju samma bild av att det finns, eh. många som motsätter sig men också många som tycker det är bra.]
Mm, det är många som tycker, och att, det är ju positivt alltså att det finns liksom en ... alltså att det finns ett engagemang i det. Sen kändes, kan man ju tycka att det hade ju varit väldigt bra då om dom hade hade kunnat liksom ta vara på det engagemanget och kanske vara lite mer såhär alltså bjud in ännu mer liksom. Och sen inte vara utomhus i mörkret utan...

[Mm]

Man hade ju, och i det här fallet är det ju väldigt specifikt hade man ju kunnat ta Järnhandeln och bara öppna upp den dörren och säga, men vi är här inne.

[Mm]

[Var det bra diskussioner i facebookgruppen?]

Det är väl som diskussioner är på facebook över lag

[Ja]

Så ibland är den konstruktiv men det är ju många som bara sitter och vevar. Ehh, så, ja, Jag vet inte. Det är var den är. Men sån tur var så är, nä jag vet inte, jag ska inte gå in för djupt i det.

[Är du med i byalaget?]

Nej

[Har du liksom, koll på deras arbete och sånt, vad dom håller på med?]

Ja, jo, men alltså, Jag är ju engagerad i byn och så liksom och pratar ibland med byalaget och så men jag har liksom inte tid till att... Dom har ju möte två timmar varannan vecka eller någonting och det är, fan det har ju inte jag tid med.

[Tillbaka till första frågan då kanske, Vad ville du få ut när du gick dit?]

Ah men jag ville ju höra i deras ord och i deras, med deras tankar om projektet och hur det ska fungera och jag var ju specifikt nyfiken på vad som skulle hända med järnhandeln. För det känner jag, som jag sa tidigare här att det är ju det som kommer ge tillbaka någonting på ett helt annat sätt än det andra liksom (Bostäderna).

Intervju B

[(Introducerar arbetet), Vad ville du få ut av samrådet?]

(berättar om hur dom har känt till det sen dom flyttade in, att dom fick huset på grund av just detta projektet som fick de högstbjudande att tacka nej)

Vi saknade ganska mycket detaljer, vi kollade lite på detaljplan eller, alltså detaljplan var det ju inte men det här, inte ens säker på vad det kallades för men det fanns redan från 2018 fanns en plan.

Vi har snackat om det me dom tidigare ägarna efter köpet, och då sa hon liten typ att ja hon var rädd för att trädet som, vi har ett väldigt stort bokträd i trädgården, och att rötterna går ganska långt så om dom ska bygga så att på så vis att det ska skada trädet typ.

Och jag har förstått det så att hon var delaktig i den processen tidigare men jag är inte helt säker.

Men vi hörde inte så mycket efter det så vi hade ett antal frågor, vi visste inte riktigt hur processen gick vidare och såg ut, vi hade, fick ingen information av dom tidigare ägarna om själva processen. Så det var ju första gången för oss att det blir faktiskt mer konkret och mer än bara (att) folk snackar om det eller man läser någonting i tidningen om , ja sån... så det här var första gången vi bjuds in officiellt till något.

Så vi hade ju ett antal frågor, så jag hade sett planer som var ute och jag läste om den informationen innan vi gick till mötet så det var ju redan skönt att se till exempel alltså trädet var ju med på den, det var tydligt markerat så att det var ju skönt men mycket var ju inte riktigt klart då för mig. Oklart för mig då var hur mycket var då LKF:s nuvarande, vad ska man säga, fantasi och hur mycket är verkligen detaljplan och hela processen är ju inte riktigt tydlig för mig alltså. Jag har förstått att det kommer ta ett tag till och att det finns tillfällen att lämna synpunkter men. ... Det vi tänkte vi ville ha ut av processen är att ha någon att prata med, man vill ju lite ventiler sin oro kanske typ. Men vi hade (också) lite konkreta frågor som vi hade skrivit ner innan, baserat på den dokumentation som vi hade innan och dom tankarna som vi hade innan, Och såklart ville vi också ha lite mer insyn i själva processen alltså, ja både den mänskliga sidan, alltså vem är dom människorna som är delaktiga i det och hur ser processen självt ut.

[Fick ni någon insikt i människorna eller processen]

Vi snackade med, jag kommer inte ihåg hennes namn direkt, från LKF och hon var ju väldigt mottaglig och dom var ju tydligt intresserade i att prata med oss också. Dom hade med lite material på plats som vi hade inte sett innan. Det gjorde vissa saker mycket mer tydliga, mycket mer än det materialet som var tillgängliga för oss, som vi visste om i alla fall. Jag tror vi fick många svar? Jag har också förstått lite bättre att det är ju ett tidigt fas av projektet så att mycket kan fortfarande förändras. Så jag är inte helt säkert nu vad exakt säger detaljplan, hur kommer det påverka dom här kommande 10 åren, såna saker. Men det förklarades ju lite grann men det var mycket information. Så ja, jag tror att jag fick många

svar men det är också ganska mycket att ta in såklart, det är rätt stort projekt och det kommer ju påverka oss, vi är mindre oroliga skulle jag säga. Vi kommer lämna några synpunkter. Jag har skrivit ner några men vi har inte skickat in. Det kändes bra att ha lite mer, att ha chansen att ha lite mer kommunikation, det är mer att man inte bara matas med utan att man kunde prata med någon. Vi fick intrycket att, ja men dom lyssnade på oss också så det är, det var ju skönt, det var ju skönt.

[Ni snackade med LKF, snackade ni med dom från planeringskontoret också?]

(Kommer fram till namnet och beskriver sedan att hon, [Anna], kom fram och lyssnade men att hon inte sa lika mycket, avslutar med att det var givande.)

[Fick du en bild av vad LKF hade som mål med att vara där och snacka med er?]

(lite om att LKF snackade om hur dom tänkte sig att det skulle påverka byn. Att dom varit LKFs hyresgäster innan. Positiva till KLF och deras arbete. Tycker att LKF ger bra hyror och att det är bra med hyresrätter.)

Jag misstänker att LKF, kommer ju anstränga sig att typ det känns bra för oss, vi får kanske se på längre sikt, alltså det kanske blir mer konkret om man kanske har synpunkter på vissa aspekter av byggnaden alltså mycket detaljer, kommer det ta hänsyn till det typ, alltså jag förstår att just nu vill dom ju få oss på deras bra sida. Ja men få oss att få ett bra intryck och undvika att vi överklagar och dröjer processen men sen får vi se hur lätt det är att komma överens när det gäller konkreta steg liksom.

[Fick du en annan bild när kommunen pratade?]

Ja men det var också lite spännande att se deras dynamik, jag förstår att dom har ju samarbetat ett tag, dom känner varandra samtidigt märks det ... snackar från lite olika håll. Jag har jobbat inom universitetet ganska länge så jag är medveten om den typen av processer typ som kan ju vara ganska byråkratiska. Många olika steg och olika *part* som folk spelar i den.

Åsa förklarade lite amen vad det innebär med en detaljplan, alltså vad skulle hända om nu LKF väljer att inte bygga eller hinner inte bygga. Lite så typ alltså vilken ram detaljplanen ger, det var ju trevligt och spännande att höra. Jag fick inte mycket mer insikter i. Vi pratade inte så mycket med kommunen skulle jag säga så jag känner. Hon föreslog ju också att vi kan vända oss till henne när vi har frågor så det är trevligt men det handlar, vi var kanske mest intresserade i vad just LKF planerar och hur det skulle se ut faktiskt. Som sagt, det var upp till oss mycket att måla upp vad som kommer byggas. Det var ju första gången det blev nu så konkret och vi kunde faktiskt ställa frågor så det var det vi ... mest. Det (planerarna) var lite mindre vårt prioritet kanske.

[Tyckte du att ni kunde förstå varandra, var konversation tydlig eller var det många hinder]

... alltså konversationerna var ju ganska konkreta nu, det handlade ju verkligen om att det finns en träd, vi vill inte att den skadas, vad kommer byggas precis bredvid, lite så typ

Så jag tror det är mer kanske detaljplanen och processen där det blev lite mindre tydligt. Alltså för oss var det ju *inte självklart*, i den här fasen av projektet, alltså kommer det byggas nästa år typ. Alltså dom har ju rivit ner delar, dom har ju rivit. Alltså det blev lite konstigt. Det står i något om att ja, det här trädet, päronträdet, var *skyddsvärt*, och nu är det borta haha. Ok haha. Bra jobbat. Dom aspekterna blir man ju lite förvånad över.

Dom har ju berättat om det, pratat om det också men såklart då kanske det är, jag skulle inte säga språkbarriär men kanske en konceptuell barriär att man inte förstår helt alltså var det här projektet kommer gå och så vidare här, här är nästa steg här har vi ännu fler synpunkter, då kallas det för vad vet jag. Alla dom steg mellan det vi faktiskt pratar om nu och när alla byggnader faktiskt är på plats... LKF sa att byggmaterial är dyrt just nu så ...

[Känns lite som att dom svaren som dom gav inte blev så givande om dom faller halvvägs för att deras förklaringar inte når er förståelse?]

Det jag var efter var kanske ett mer förtydligande. Jag gick därifrån och visste att det är i ett tidigt fas ... och vi visste att vi kunde lämna synpunkter nu och sen ett tillfälle till och sen överklaga.

För materialet självt följer ju en struktur som, det är inte gjort för att någon som jag ska läsa det. Vet inte om du frågade om det sen men det upprepas ju mycket saker om och om igen och vissa saker dyker upp bara på ett ställe så för att få en helhetsbild måste man läsa ganska mycket, stryka ganska mycket. Det är ju ingen höjd att läsa igenom detta typ, det är inte skrivet för att hej grannen, det här kommer hända bredvid dig. Och det förstår jag också, det är ju bra att, jag tycker det är bra att man har tillgång till dom här tekniska, typ processtekniska dokumenten men en tydlig sammanfattning som man kan lita på är ju också skönt.

[Men ni letade rätt på anna information också då, lite, det var ju ett dokument just för den här detaljplanen bland annat]

Jag minns det som att det var två?

[Men ni hittade dom via kommunens hemsida då eller?]

Ja exakt

Tydligen hade LKF också information men det hittade jag ingenting om.

[Du tyckte inte det var jättelätt att (läsa)?]

Alltså det var inte svårt i sig men det var utspritt över 20 eller 30 sidor, jag kommer inte riktigt ihåg. ... Om det står att ett träd är skyddsvärt och sen nästa stycke att det har tagits bort alltså, då undrar man ju lite som någon som inte är med i processen, alltså varför det då? Det nämns ofta att ja, det kan höja översvämningsfara och det pratade vi med Åsa

faktiskt rätt mycket om, ja just det, det var kommunens som vi pratade mycket om. Ja alltså hur det hanteras, ja men ... typ regnvattenavstånd ... ja men det pratade vi lite om.

[När flyttade ni in i huset]

Det var i början av 2021

[Har ni stött på dom här Fokus-Genarp projekten som var några år tidigare?]

Jag har hört om det. Nyligen har dom haft ett möte med politikerna där dom också nämnde det och då handlade det mycket om

[(Bara klargör att det är workshopen i somras han snackade om)]

Ja då nämndes det (Fokuset verkar ha varit på trafik, cyklar och kollektivtrafik men också bostadsmarknaden i byn och hur man lockar folk till genarp osv)

[Du var med på workshopen?]

Ja, vi var med där exakt.

(snackar om kollektivtrafiken och att det är kul att snacka med folk i byn)

[Är ni med i Byalaget?]

(kollade på att gå med i början men glömde det)

[Känner du att du har koll på vad dom gör?]

Nej. Jag har en aning, nu när du säger det, jag vet att det finns, jag har kollat på det någon gång, ett långt tag sen ...

[Det skulle varit en politiker där också från byggnadsnämnden, ... hade ni haft andra frågor om det varit en förtroendevald där istället för bara planerarna och LKF?]

(Lite förvirring kring frågan)

[Förtydligande om kopplingen till byalaget]

verkar tveksam Alltså jag upplevde politikerna på den här workshopen, kändes det som att det var givande för dom, vissa hade ju svårt att hålla tyst under den tiden när dom bara ska lyssna egentligen, det märks att det var rätt långt ifrån deras vanliga verksamhet, lite så och känns också som att dom inte var insatta i dom flesta detaljerna, lite så typ. Så i det här läget skulle jag vara mer intresserad i lite hur dom allmänt tänker typ men ... (H är inte riktigt intresserad av detta egentligen han är där för att få svar på mer tekniska frågor och då spelar politikern mindre roll) (tydliggör att dom som sagt inte är emot att det byggs, dom tycker det är bra att byn utvecklas)

[Så ert mål var mer att ni ville förstå vad det var som hände?]

Exakt men alltså jag har ju vissa synpunkter, (nämner att andra bostäder i närheten har ljus som lyser in på deras tomt och in i deras bostad vilket stör, Dom vill få LKF att inte bygga mer sådana saker som stör dem.)

[Något du känner är viktigt som jag inte frågat om?]

Tyckte det var bra att det var ett antal olika ansvarspersoner där tillgängligt. På något sätt skulle det vara skönt att politikerna , alltså från ett allmänt perspektiv skulle det vara skönt att politikern också är där för jag tror att det, jag har intryck av att det saknas det här typen av kontakt

Intervju Byalaget

Ja LKF har varit väldigt tillmötesgående här va, vi har varit inbjudna och vi träffade VDn och vi har träffat, jag vet inte vad han har för roll men han är väl typ nån projektledare för all nybyggnation och sånt inne i Lund. Så där var jag inne med en av kollegorna i byalaget och träffade dom och dom har visat upp och varit förståeliga på alla sätt och vis så dom har varit väldigt tillmötesgående.

[Ja jag tycker jag har märkt det att dom verkligen försökt att få med er]

Ja och vi har stöttat dom här ute med byalaget att vi är för att dom ska bygga dom här 40 lägenheterna. Och vi har ju vissa människor här ute som tycker att vi ska inte ha för höga hus och sånt där

Sen inom byalaget så gör vi så att vi bjuder ut dom styrande politikerna, det blir väl i princip fyra gånger om året så träffas vi, och nu denna gången så ska vi träffas i februari men då är det Anders Almgren och vad heter han moderaten nu ... Törnblom. Så då kommer dom ut med lite tjänstemän och så sitter vi ner och snackar om vad vi tycker och tänker och sen hur vi kan mötas på vägen alltså. Vi har ett bra samspel med dom, men sen är det så att säger vi ingenting inom byalaget så många gånger så trillar det mellan stolarna så man måste liksom vara på hugget hela tiden och lyssna av vad kan vi göra och vad kan vi förbättra va.

[Men ni känner att det är så det funkar alltså, att ni möts på mitten?]

Ja alltså mycket av grejerna vi tar upp alltså det kan ju va att det händer inte det året och det händer inte nästa år men ligger vi bara på så förr eller senare så får vi någonting ut av det ändå va. Sen som politiker så förstår jag att det är svårt att sitta och lova oss att nu ska ni få det och det utan allting har ju en process inom politiken också men att det är viktigt att vi ligger på och berättar vad vi tycker och tänker.

För hela tiden så vill vi ju ha service i Genarp men växer vi inte så kan vi ju inte kräva att vi får service heller.

[Har ni en förståelse för hur saker händer, om det nu tar sådan tid, vet ni varför. Byråkratin kan kännas rätt så tjock ibland, förstår ni den?]

Ibland kan vi ju tycka att byråkratin är ... det behöver inte vara så svårt som det är många gånger men det är ju vårt perspektiv och hur vi ser det, när man sitter där så har man kanske andra direktiv som man får följa upp som inte vi kan se va. Men jag har ju själv drivit företag i många många år men jag vet ju själv hur vi har fått bedriva för att det ska fungera och det är ju inte svårare att driva kommunen men sen är det ju vad har man för riktlinjer hur får man lov att, för jag bara menar många gånger politikerna dom har sagt att vi gör si

och så, sen berättar dom det för tjänstemännen och sen händer det ingenting och sen är det i princip som att alltid man inte följer upp har detta hänt va.

[Det kan lätt bli en konflikt när man inte förstår varandra när tjänstemännen krockar med politiker och vanliga medborgare.]

Det är klart att det finns sådana grejer men jag tycker likväl att med åren att det har blivit bättre. Att man kunnat lösa det på enklare sätt.

[Hur har du någon idé av hur ni har fått den här bättre förståelsen?]

Alltså idag upplever jag det och jag tror dom har sagt det ett par gånger för vi brukar ju ha inför valet och sånt så brukar vi anordna en valdebatt här ute och då sitter ju alla politikerna här och då har dom ju många gånger sagt att genarps byalag det är väl det som är mest effektivt till att ligga på hela tiden och dom lyssnar på det men sen är det men när det kommer in med en massa grejer och dom ska dra det i kommunfullmäktige och sådant så många gånger så kan våra frågor dom kan ju ligga långt ner så dom hinner inte med dom va. Men det har blivit bättre med det att man har börjat lyfta upp dom men delvis har det ju varit att vi har haft för lite politiker från här ute som har suttit med i Lund. Men nu har vi fått lite yngre människor som har gått med och som kan vara med och påverka på ett annat sätt. Och sen samarbetar vi ju en hel del med Veberöd som fungerar bra med deras byalag där ute också, så det har väl hjälpt oss mycket också. Men i en värld som skulle vara allra bäst det är ju att det inte skulle behöva vara ett byalag utan det skulle fungera ändå att man tänkte, för Lund har ju varit så väldigt många gånger att man tänker själva Lund och man glömmer att man har dom här östra delarna. Det är ju det vi har börjat se nu att man vaknar upp och ser att här e mycket runt omkring, för jag menar dom östra delarna dom är ju jättestora och lund har ju alltid varit duktiga på att skapa massor med arbetstillfällen och få dit fina industrier och sådant där men det är ju inte alla som vill bo i Lund. Och då är det ju viktigt att man kan visa upp att vi har ju Dalby, Sandby, Genarp, Veberöd och Torna Hällestad och Revinge för jag menar det är ju många som vill bo ute i naturen och är man inte med och ta upp dom i början ja då flyttar dom kanske till lomma eller bjärred eller något sånt, ja men då tappar man skatteintäkter.

(Snackar om hur man kan flytta ut industrier till byarna)

[Ni samarbetar ju mycket med politikerna men har ni många samtal med tjänstemän också?]

(snackar om hur politiken ofta fördelar ut att dom ska snacka med olika tjänstemän. Men han tycker att det går bra)

[Målet med dom här fokus Genarp gruppen var fortfarande att skapa en dialog, eller att informera kommunen]

Ja, det var ju att skapa en debatt i princip, och vad vi tyckte och tänkte och vad vi ville ju. Sen är det ju så att mycket när man sitter och snackar ju att allting förändras ju under tiden också för nu är vi ju, detta är ju 2018 eller något sånt när vi hade det så det är ju fem år gammalt så där händer ju saker under resans gång också som man vill förändra på...

Alltså det är ju jätteviktigt att träffas och kunna prata för många gånger när här kommer ut folk ja dom har ju för fan knappt varit i Genarp dom vet ju inte vad genarp är men dom kan sitta i Lund och besluta om någonting men man har inte varit ute och sett hur det är.

Och det har dom ju varit duktiga och det var ju Philip Sandberg som körde igenom det att dom skulle vara en gång om året en vecka i var by.

[Det uppstår ju ibland problem när man snackar med tjänstemän att det kan vara mycket begrepp och termer som är jobbiga att förstå?]

Vi förstår väl inte varandra fullt ut i allt men man kan ju alltid snacka sig fram till någon lösning på något sätt va. Men sen har de ju sina argument som vi måste lyssna på också men i stora drag så tycker jag att man har bra gehör för det ändå.

... Men annars är det trögt att få folk, för det är ju så att folk har inte tid. För vi engagerar rätt så mycket tid som inte man ser. Och jag som ordförande jag ska sitta och göra en massa skrivelser som ska skickas till kommunen och sånt va, alltså det är timmar, Det är jättemycket timmar man lägger på sånt där som ingen ser.

Det är ideellt arbete allting, vi har liksom ingenting... Sen så får vi, vi har något som heter ljus i Genarp. (förklara vad ljus i genarp är)

(Kanske ska ha med anekdoten om hur han kunde använda kontakterna dom fått via byalaget för att lättare ta sig igenom byråkratin.)

[Har det någonsin funnits ett försök till att göra någon roll inom byalaget betald?]

Alltså du menar att det skulle vara någon som satt avlönad och drev det?

[Ja, eller hur]

Nä, Nä det har vi inte alls varit inne på det där faktiskt för vi har känt som så att, ja jag vet inte vad man ska säga men jag tror det hade varit stor risk i byn att folk i byn kunde nog tycka att jamen där sitter dom och bara ska tjäna pengar och dom åstadkommer ingenting. Därför är det bättre att jobba ideellt för då så kan man liksom visa att alla pengar, vi har ju medlems, som vi startade för två år sen att vi ska få medlemsavgift i byalaget, det kostar 100 kr om året, och då visar vi liksom att dom pengarna vi får in, ja men det går till Genarp. Vi lägger ut dom här i Genarp. Vi kan ha skolor ibland som kommer att dom ska ha någon

klassresa speciellt ja då dan kom få en peng så vi hjälper dom och under pandemin så var det ju att det var många som inte då kunde åka iväg till skolan och sånt så hade dom ingenting som kunde få käk, då ordnade man på fritids här, så var vi med och sponsrade mat så man kunde gå dit där och käka.

[Hur många medlemmar]

Ja, vi är ju runt 250 så vi är till helskotta för lite för vad vi bor i Genarp. Vi skulle ju åtminstone kunna vara ett par tusen ju.

Intervju LKF

[Vad var målet med samrådet för er?]

Alltså vårt mål är ju, vi äger ju den här fastigheten och vi vill gärna kunna erbjuda genarpsborna och andra som är intresserade av att bo i Genarp i framtiden fler bostäder centralt i Genarp. Och för oss är det viktigt att kunna erbjuda flerfamiljshus eftersom det inte finns som hyresrätt i Genarp idag, finns mycket radhus och finns mycket villor men det finns inga sådana här lägenheter till flerfamiljshus som är fullt ut tillgängliga, alltså med hiss och så vidare om man har svårt att gå. och också bidra till centrumutvecklingen i Gerap. Lunds kommun har ju ett uttalat mål i Genarp att stärka centrum och då ge möjlighet för fler att kunna flytta till Genarp och också att bo kvar i Genarp om man får ändrade familjeförhållanden eller svårt att bo kvar i sin villa.

- Det tar ju ett avstamp i den här slutrapporten då fokus Genarp så att säga som, vi vill ju vara med och bidra till.

[Hur länge har ni varit inblandade i arbetet med denna fastigheten?]

(från början/2018, dom är en viktig samarbetspart för kommunen)

[I samtalen på samrådsmötet, vad kände ni var er roll där?]

Det var väldigt mycket att lyssna in genarpsborna, en jätteväiktig grej.

- För det är ju så att vi inom LKf har ju gjort ett arbete, ett väldigt långt arbete att identifiera vad vi ska bygga och för vem vi ska bygga och vad är målgruppen och det är ju ett sätt för oss, att när vi har det här med samrådsformer som vi då hade där ute att kunna kvalitetssäkra utifrån är det det vi har kommit fram till som stämmer överens med vad genarpsborna vill ha? Och i fallet med marknadsanalysen som är framtagen både med målgrupp och det här med flerbostadshus, tillgänglighet. Allt detta stämmer ju väl överens och det har ju vi också identifierat vid workshopen som som var i maj, den som var inne i biblioteket som ju jag var med på då. Så det är en otroligt viktig roll LKF har att lyssna in så vi inte bygger någonting som blir motsägelsefullt [Mhm] för det finns ett stort behov liksom utifrån målgruppen att tillföra tillgängliga flerbostäder.

[Hur uppfattade ni mötet och dom samtalen ni hade? Kände ni att folk lyssnade på er med det ni hade att berätta?]

- Väldigt intresserade var dom. Men också när vi ställde ju öppna frågor där ja man var genuint intresserade av och hade ju ett stort engagemang för att utveckla platsen och den feedbacken vi fick med oss och har fått vid tidigare forum är ju att det är

väldigt positiv inställning till att LKF gör någonting med platsen och att gamla Järnhandeln då också kan få ett nytt liv vilket vi ju ser som ett lyft för aktiviteter för både gamla och unga. Så vi drar inte bara med bostäder utan även aktivitet. Och det finns ju all möjlighet att skapa aktivitet inom den byggnaden, så det var ju frågor också som vi ställde, vad vill ni ha, även om vi gjort det tidigare. Tyckte jag fick flera svar denna gången

Man var också väldigt positiv till att det kommer fler bostäder just i centrum.

... Kan ni inte börja bygga snart och sätt igång med det här för det kommer bli så viktigt för Genarps utveckling ...

[Det är många som har svårt att förstå hur lång tid det ska ta och varför det inte går snabbare? känner ni att ni kunde förklara det för folk?]

- Jaa, det var en av många frågor som faktiskt kom genomgående av dom jag hade i varje fall som kom. När ska ni börja varför kan ni inte börja tidigare så att säga men detta är ju en *process* som vi arbetar efter så snart vi kan och att omvärldsekonomin också kommer ikapp såklart

[Ja för det är ju rätt så komplex]

Detaljplanprocessen är ju ganska komplex och den ska ju vara demokratisk och det tar ju sin tid när den ska vara det sen är det ju också väldigt många utredningar som ska göras och antalet utredningar som ska göras byggs ju på hela tiden allt eftersom åren går så kommer det nya saker som det behövs göras utredningar kring så den blir ju kontinuerligt förlängd och mer komplex kan man säga, detaljplanprocessen.

[Vissa har svårt att förstå skillnaden på detaljplanekartan och era ritningar, hur arbetar ni för att förklara sådana saker?]

(Refererar till ett dokument på webben, processen att skriva en detaljplan.)

... Sen är det ju inte lätt det här med planprocessen när man råkar ut för det en gång eller två gånger i sitt liv så kan man ju inte kunna alla dom här komplicerade (termerna) och då får man förstå så gott det går.

- Men det vi gör när vi trycker upp om vi har gjort en skiss det är ju att vi alltid är väldigt väldigt tydliga med att det här är ett *preliminärt* underlag så att vi inte lovar någonting och kan vi så skriver vi gärna ut något det också men det är alltid preliminära och det är bara skisser så vi går aldrig ut med och säger att detta är en ritning.
- Och det brukar oftast vara dom här handritade som blir lite mer mjuka liksom att man inte tar för...

Fast ibland är det dom här datorgjorda som ser nästan, man kan nästan inte skilja på dem Nä..

Och då måste man skriva någonting tydligt att det här är en tidig visualiseringskiss.

För alternativet är ju att man gör som man gjorde mycket för att då kanske man inte gjorde någon 3d skiss alls eller så gjorde man bara dom här frigolit modellerna och då är det ganska svårt, alltså om man inte är så van att läsa ritningar eller van titta på sådant och förstå hur det ska bli, så det är därför som vi ofta tar fram liksom lite mer pyntade visualiseringar nu för att man ska lättare få förstå hur det ska bli.

- Och i kommunikation då alltså när vi visade dom hära så var vi ju också vid varje då möte tydliga och säga att detta är ett förslag liksom och detta är preliminärt så det framgick tydligt och vi lämnade ju från oss en broschyr när vi var på det tidigare då men det gjorde vi inte denna gången utan nu visade vi och det såg vi räckte.

[Vad kände ni att ni fick ut av det här samrådsmötet?]

Alltså det är ju inte ett samrådsmöte på riktigt men det är ju ett möte under *samrådstiden*. Förr i tiden så hade man ju mer sådana formella samrådsmöten men det har man ju väldigt sällan idag, i Lund i alla fall. Men jag tycker att jag fick bekräftat en del saker som jag hört sen tidigare men från fler, jag fick träffa dom grannarna som bor närmast intill som jag inte har träffat tidigare. Det tyckte jag var väldigt värdefullt att höra liksom vad dom tycker är det viktigaste.

[Tar ni del av dom mejlen och klagomålen som skickas in?]

Dom yttranden som kommer in under detaljplanen, både samråd och granskning, dom är ju offentlig handling så dom har vi ju rätt att ta del av. Så dels så får vi ju, kommunen, dom gör en sammanfattning, ett samrådsyttrande men vi brukar också ta del av dom yttranden som kommer in.

[Hur använder ni dom yttranden som kommer in?]

Ja vi lyssnar ju när vi träffar folk och vi läser och tittar på dom yttranden som har kommit in och sen är ju, en detaljplaneprocess är ju en avvägning mellan väldigt många olika intressen så det som myndigheter skickar in och organisationer och ledningsägare och enskilda privatpersoner alltihopa måste avvägas mot olika intressen. Så vi tar med det som en del i den stora helheten och väger mot andra intressen.

- och vi svarar ju också när vi får att ge yttranden på samma sätt så som vi hanterar det.

Ja, vi är ju vana också att lämna yttranden, vi lämnar ju yttranden hela tiden på olika detaljplaner.

- Men vi uppmanar ju också till att man ska lämna det positiva och inte bara det negativa.

Och det får vi faktiskt en del också där man säger att, jättebra, kör på, sätt igång, så det typen av yttranden är ju också roligt.

- Och det fick vi ju en möjlighet när vi hade detta lite mer muntligt där det har varit flera olika nu ... delmoment muntligt som vi har kunnat förmedla det att skicka in det som är positivt också.
- Nu har vi ju fått möjlighet att kunna besvara oklara frågor under resans gång väldigt mycket och det gör ju att vi också får mindre kanske yttranden för att många får svar på det då och det hade man ju inte fått om det inte hade delgetts.

Eller så är det massa som inte kom och som är jättenegativa som då skickar dom ändå negativa (mejl), det vet vi ju inte.

[Hur funkar kommunikation med planerarna och politikerna?]

Vi har inte mycket direktkontakt med politiker utan det är ju framförallt tjänstemännen på stadsbyggnadskontoret som har kontakt med byggnadsnämndens politiker...

Men tjänstemännen på stadsbyggnadskontoret är ju dom vi har mest kontakt med och det funkar jättebra.

- När det var den här workshopen i maj på biblioteket, då var ju faktiskt både tjänstemän och politiker med och satt vid varje bord också.

Sen får man ju säga att det här är lite ovanligt för, just den här i Genarp så det är ju inte den normala i Samråd annars men i det här Genarps fallet så valde man ju att göra så.

- Och det var ju väldigt positivt då ifrån alla Genarpsbor att det både var tjänstemän som satt vid varje bord som var lite mer experter på sin avdelning utifrån den här blomman vi jobbade med och sen utifrån att politiker var med och också kunde vara med i dialogen

Intervju kommunikatör

... Det finns ju liksom olika metoder för att uppnå olika saker. Just det där att är det bara informera vi ska göra? Ja men då kanske man skickar ut någonting eller man annonserar eller man sätter upp affischer eller vad det nu är för någonting. Men är man i den delen av processen där man verkligen har nytta av kunskap och åsikter från dom som berörs då får man ju kanske använda andra sätt. Då kanske man sätter upp fokusgrupps möten eller vad det nu kan vara istället. Så att man hela tiden tänker efter, vad är det man vill ha för någonting, vad vill man ha ut av mötet med dom här medborgarna. För det är liksom inte schysst mot dom att säga att kom och tyck till och vi lyssnar och du kan påverka när kanske det allra mesta faktiskt är bestämt och avgjort redan... det blir falsk demokrati av det.

Där handlar det ju mer om, jag förstår inte riktigt, jag kan inte läsa den här planhandlingen som är ganska , ja men den är komplicerad, den är inte för alla att förstå den så då kan man ju komma och träffa planerarna och få det förklarad för sig. Och då är det ju inte dialog i egentlig mening utan då är det ju mer information och pedagogik.

... medans borgen (24) här har vi ju ett ritat hus och det kommer med stor sannolikhet bli ungefär såhär. Och man kan bara putta på saker i marginalen där. ... det finns så klart en möjlighet till en nödbroms om det är någonting vi verkligen har missat.

... i nio av tio fall får vi vara ärliga med att det kommer inte ändras särskilt mycket.

[Många tar mötet som en chans att uttrycka åsikter som inte är kopplade till planen. Det finns en klyfta mellan vad samrådet är till för och vad människor tänker sig att det är till för]

... Vi har ju stadsplanerarögonen på oss, det är liksom stadsplanering på många års sikt, medans medborgaren som kommer , ja men del så kanske den har synpunkter på *dagiset*, borde inte dom ha öppet till sex istället för att stänga halv sex, så. Eller så är det stadsmiljö för dom men det är det inte för oss för det handlar om papperskorgar och buskar och det har inte stadsbyggnadskontoret hand om. Så i den bästa av världar så borde vi ju alltid vid dom här tillfällena ha med oss andra representanter från kommunen också som kan ta hand om dom här andra frågorna. Och som kanske faktiskt är , ja men dom är ju lika viktiga och kanske ännu viktigare för dom som har tagit på sig kläderna en kväll och gått ut till vårt möte. Men riktigt där är vi ju inte. Ibland så lyckas vi, att vi får med oss representanter från barn och skolförvaltningen eller representanter från tekniska förvaltningen och så också men nä vi lyckas inte alltid.

... det viktigaste är ju egentligen i dialogen där med medborgaren att säga att nämen tack så mycket men jag kommer inte kunna ta hand om det här, jag föreslår att du skriver in det i det här felanmälningssystemet eller vad det nu är istället. eller så råkar man känna Pelle som är ansvarig för trafiken då kanske man kan säga ja men jag berättar för Pelle att du har

klagat på det här och vi ska se vad vi kan göra. Men det är ju ett problem att man tror att en person på kommunen har hand om allt och så är det ju inte.

[När man säger till medborgarna att dom ska skicka in så finns det ju en risk att mycket går förlorat]

Ja, så är det.

Nä men det är ju jättemånga som faller bort där. Man har sin åsikt i huvudet där och då sen orkar man inte när man kommer hem. Sen kan ju jag tycka att, det är ju inte heller bättre än att Kalle på plats säger att jag löser det åt dig och sen tappar kalle bort den där lilla gula post it lappen som han skrev ner det på ... vi kanske ska bli bättre på att säga att okej det är inte jag som hanterar den här frågan men kom så går vi till datorn här också skriver vi in det tillsammans i felhanteringssystemet.

[De högre nivåerna av medborgardialog är rätt svåra att nå]

Ja, jag skulle säga att vi är aldrig där. Vi kallar det dialog men i större delen av vårt arbete så pratar vi faktiskt om kommunikation.

... I Lund som kommun så tar vi ju sällan fram detaljplaner på egen hand utan det är en byggaktör som hör av sig till oss och säger att här vill vi bygga och vi behöver en ny detaljplan för det och då har man ganska ofta redan en ganska tydlig bild av vad det är man vill bygga, vi börjar liksom inte från noll, det händer nästan aldrig. ... Det arbetet vi gör med detaljplanen bekostas ju av byggaktören ... vi är ju en myndighet så vi ska ju självständigt pröva vad dom vill göra men det är ju klart att vi börjar ju med vad dom vill bygga

... Det kan vara lättare att ha en äkta dialog över till exempel en parkomvandling för där är det ju kommunen själv som äger parken och kan på nåt sätt bestämma helt och hållet själva vad vi vill göra, finns liksom ingen privat markägare att ta hänsyn till utan då kan kommunen och medborgarna diskutera.

[Försöker ni informera om hur samrådsprocessen går till?]

Vi försöker informera hela tiden men för varje person så är det ju nästan alltid nytt så det är ju ett problem.

(ska börja visa på Lund.se när en plan sätter igång så att folk kan få reda på det även tidigare i processen.)

(Snack om hur tidsspannet är svårt att förstå. Hon menar att dom kan bli bättre på att pressa planerarna och företagen att faktiskt sätta preliminära tider.)

(förklarar varför dom har med byggaktören ut på samrådet. eftersom dom har en vilja av hur dom ska bygga medans kommunen kan vara fast i rent bestämmande saker såsom hur många våningar man får ha.)

(På hur det kan vara svårt att förstå hur relationen mellan LKF och kommunen ser ut)
... och vi kan tycka att vi är super tydliga med det men medborgaren som inte har någon förkunskap det är klart att den har svårt att ta in det.
... när vi pratar om våra respektive ansvarsområden så står den och kikar på, undrar om det kommer bli en sån här balkong eller inte ... Så funkar ju hjärnan liksom.

... det är viktigt att inte dialog-trötta ut folk

Ja men det finns kanske inget självklart fack, eller man har en åsikt utifrån sin egen situation och vi bemöter med argument som man inte har en möjlighet att förstå, vi börjar prata om dagvattenhantering eller markförorening eller täthet och hållbara transporter. Vi har ju vårt sätt att se på saker och faktiskt kompetens, yrkesskickligheter som inte är så himla lätt att vara pedagogisk kring.